

Централна кооперативна банка АД Скопје

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА РАБОТЕЊЕТО НА
ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА АД СКОПЈЕ
ВО 2021 ГОДИНА**

Скопје, април 2022 година

Содржина:

1. МАКРОЕКОНОМСКОТО ОКРУЖУВАЊЕ И ДЕЛОВНАТА АКТИВНОСТ НА БАНКАТА.....	3
2. РАБОТЕЊЕТО НА ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА АД СКОПЈЕ... 5	5
2.1. Корпоративно управување.....	5
2.1.1. Собрание на акционери	5
2.1.2. Надзорен одбор	6
2.1.2.1. Извршување на надзорната функција.....	8
2.1.3. Одбор за ревизија.....	9
2.1.4. Управен одбор	10
2.1.5. Одбор за управување со ризици.....	11
2.1.6. Кредитен одбор.....	12
2.1.7. Организациска структура	13
2.1.8. Акционерски капитал и сопственичка структура	13
2.1.9. Кодекс за корпоративно управување	14
2.1.10. Политика за судир на интереси	15
2.1.11. Политика за наградување на вработените	15
2.2. Деловно-финансиско работење	16
2.2.1. Показатели за профитабилност.....	16
2.2.2. Финансиски резултати.....	17
2.2.3. Финансиска позиција на Банката	21
2.3. Управување со ризиците	23
2.3.1. Управување со кредитен ризик.....	24
2.3.2. Управување со валутен ризик.....	26
2.3.3. Управување со ликвидносен ризик.....	26
2.3.4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности	27
2.3.5. Оперативен ризик.....	28
2.4. Законската регулатива во Република Северна Македонија во 2020 година 30	30
2.4.1. Позначајни измени во регулативата во 2021 година.....	30
2.4.2. Усогласеност со законската регулатива	31
2.5. Деловно работење на Банката по одделни сегменти	32
2.5.1. Кредитирање население.....	32
2.5.2. Картично работење	32
2.5.3. Кредитирање правни лица	33
2.5.4. Кредитна администрација.....	34
2.5.5. Денарски платен промет	34
2.5.6. Платен промет со странство	34
2.5.7. Служба за деловна мрежа.....	35
2.5.8. Трезорско работење.....	36
2.5.9. Информатичка технологија.....	36
2.5.10. ОСИС	37
2.5.11. Спечување на перење пари и финансирање тероризам.....	37
2.5.12. Човечки ресурси.....	38
2.5.13. Финансиска контрола	39
2.5.14. Внатрешна ревизија	39
Прилог 1: Биланс на успех.....	41
Прилог 2: Биланс на состојба.....	42
Прилог 3: Организациска шема.....	44
Прилог 4: Податоци за членовите на одборите	45

1. МАКРОЕКОНОМСКОТО ОКРУЖУВАЊЕ И ДЕЛОВНАТА АКТИВНОСТ НА БАНКАТА

Глобалната економија во 2022 година влезе со послаба позиција од очекуваната. Новите варијанти на Ковид-19 имаа влијание на ограничувањето на мобилноста и врз неизвесноста околу глобалните економски изгледи. Во 2022 година се очекува стабилизирање на состојбата и е најавено олабавување на мерките во многу земји во светот, што се должи на стапката на вакцинација и на поефикасните третмани кои се однесуваат на вирусот Ковид-19.

Растот на цените на енергенсите и проблемите со снабдувањето резултираа со повисока стапка на инфлација од очекуваната. Други глобални ризици, како што се геополитичките тензии и ексалирачката тезија во Украина, сè уште се високи и може да дојде до забавување на глобалниот раст, а особено со Германија, со која македонската економија има суфицит во трговско-платниот биланс, како наш најголем трговски партнер, што понатаму може да доведе до одредени неповолности врз динамиката на растот на домашната економија.

Глобалниот раст се очекува да се намали од 5,9% во 2021 година на 4,4% во 2022 година, најголем дел како последица на намалениот раст на најголемите две економии во светот - САД и Кина. Предвидувањата се условени од позитивниот исход со вирусот Ковид-19 во повеќето земји до крајот на 2022 година, претпоставувајќи дека стапките на вакцинација ќе се зголемат секаде во светот, а, воедно, и дека терапиите ќе бидат поефикасни.¹

Економските движења во **еврозоната**, како наш главен трговски партнер, според првичните податоци укажуваат на закрепнување на економската активност. За целата 2021 година оценетиот раст на БДП во еврозоната изнесува 5,2% (-6,4% во 2020 година). Се очекува дека во 2022 година странската каматна стапка ЕУРИБОР со едномесечна рочност ќе биде на слично ниво како и со октомвриската проекција, додека за 2023 година е извршена позначителна нагорна корекција, во согласност со пазарните очекувања за постепено нормализирање на монетарната политика на ЕЦБ.²

Македонската економија има висок степен на трговска отвореност и како таква е под силно влијание на меѓународните трговски текови и политики, а посебно на тековите од еврозоната, имајќи ги предвид тековите во Германија, како најголем трговски партнер.

Макроекономското окружување во 2021 година е претставено со:

Реален раст на македонската економија од 4,6%³;

Стапка на инфлација во 2021 година од 3,2%;

Официјални девизни резерви бележат раст и натаму се на соодветното ниво во сигурната зона.

¹ World Economic Outlook, IMF, released in January 2022

² Народна банка на Р Македонија, најнови макроекономски показатели, февруари 2022

³ Народна Банка на Република Македонија, најнови макроекономски показатели, февруари 2022

Македонскиот банкарски систем и во третиот квартал од 2021 година функционира во услови на пандемија. Поради неизвесностите поради пандемијата, во овој период беа нагласени и ризиците поврзани со нарушувањето на синџирите на снабдување и променливоста на пазарите на примарни производи. Ризиците во врска со динамиката на раст на економската активност и активностите на банкарскиот систем во наредниот период најмногу се поврзани со натамошните случувања во врска со здравствената криза, но и со нарушувањето на глобалните синџири на снабдување и производство, како и со актуелната енергетска криза.⁴

Кредитната активност на банкарскиот сектор е важен фактор за поддршка и зголемување на економскиот раст на националната економија. На годишна основа, вкупните кредити во декември се повисоки за 8,3%. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити е речиси подеднакво резултат на кредитите на претпријатијата и домаќинствата. Во однос на валутната структура поголем придонес имаат кредитите во домашна валута при позитивен придонес и на кредитите во странска валута.

Од аспект на депозитната база, на годишна основа, вкупните депозити во декември се повисоки за 7,5%, за што најголем придонес има зголемувањето на депозитите, како на домаќинствата така и на претпријатијата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитите во странска валута, при солиден раст и на денарските депозити.

Македонскиот банкарски систем во 2021 година го сочинуваат 13 банки.

Бројот на овие институции е намален во однос на претходната година, како последица на преземањето на Охридска банка АД Скопје од страната на Шпаркасе банка Македонија АД Скопје. Следствено, се намали и бројот на банки во претежна странска сопственост (којшто изнесува девет банки), додека се намали и бројот на подружници на странски банки (пет банки).⁵

Табела 1: Показатели за работењето на банкарскиот сектор во 2021 г.

Во милиони денари

Показатели	Средни банки (СБ)	Банкарски сектор (БС)	ЦКБ	ЦКБ/СБ	ЦКБ/БС
Вкупна актива	101,403	638,666	11,448	11.29%	1.79%
Капитал и резерви	11,357	73,779	1,269	11.17%	1.72%
Вкупни депозити на нефинансиски субјекти	56,505	468,844	7,803	13.81%	1.66%
Бруто-кредити на нефинансиски субјекти	59,903	383,627	7,370	12.30%	1.92%
Финансиски резултат	727	9,150	28	3.85%	0.31%

*Извор: НБРМ – Основни показатели за работењето на банките: состојба на 31.12.2021 година.⁶

⁴ [ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2021 ГОДИНА](#)

⁵ [ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ СЕКТОР НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2021 ГОДИНА](#)

⁶ [ПОДАТОЦИ И ПОКАЗАТЕЛИ ЗА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА 31.12.2021 година](#)

2. РАБОТЕЊЕТО НА ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА АД СКОПЈЕ

2.1. Корпоративно управување

Корпоративното управување на Банката како збир од заемни односи меѓу Управниот одбор, Надзорниот одбор, другите лица со посебни права и одговорности кои извршуваат раководна функција во Банката, акционерите на Банката и останатите заинтересирани субјекти во ЦКБ АД Скопје се заснова на принципите на одговорност, транспарентност и контрола во одлучувањето и во секојдневното работење и известување за состојбите во Банката. Корпоративното управување на Банката е олицетворено преку органите на Банката кои имаат клучна улога во нејзиното ефикасно работење.

Во текот на 2021 година, со Банката се управуваше преку статутарно утврдени органи со права и обврски кои се предвидени со Законот за банките и со Законот за трговските друштва, и тоа:

- Собрание на акционерите,
- Надзорен одбор,
- Одбор за ревизија,
- Управен одбор,
- Одбор за управување со ризици,
- Кредитен одбор.

Во 2021 година, Централна кооперативна банка АД Скопје работеше со стремеж за добри резултати, управување и стабилност, навремено и точно известување на Народната банка на РСМ, квалитетно и континуирано управување со пазарните ризици, планирање нови и развој на постоечки производи и услуги на пазарот, усогласување на актите и политиките со измените во законската и подзаконската регулатива, заштита на информативниот систем, усогласување на каматните стапки и тарифата со општите услови на пазарот, како и наплата на проблематични побарувања.

Активностите генерално беа насочени кон следење на визијата Банката да стане една од подобрите средни банки во Република Северна Македонија и да биде сигурен и конструктивен партнер на секој нејзин клиент. Дејностите беа ориентирани кон остварување на нејзината мисија - да креира трајни врски со клиентите и подлабоко да навлезе на македонскиот пазар преку финансирање мали и средни претпријатија и физички лица, како и понуда на современи финансиски услуги кои ги исполнуваат највисоките професионални стандарди, притоа стремејќи се да одржува позитивна и стимулативна работна атмосфера и да ги поттикнува иницијативите и да ги наградува реалните резултати и успеси.

2.1.1. Собрание на акционери

Собранието на акционерите на Централна кооперативна банка АД Скопје во рамките на своите надлежности ги врши сите работи утврдени со законските прописи и со Статутот на Банката.

На 21.5.2021 година се одржа седница на Годишно собрание на акционерите, на којашто беа усвоени повеќе редовни извештаи согласно со законските обврски и со Статутот на Банката, и тоа:

- Годишниот извештај за работењето на Централна кооперативна банка АД Скопје во 2020 година, со писмено мислење по истиот, изготвено од страна на Надзорниот одбор и Предлог-одлука за усвојување на Годишниот извештај и Мислењето;
- Годишната сметка со состојба на 31.12.2020 година и финансиските извештаи на Банката за 2020 година, со Предлог-одлука за усвојување на истите;

- Извештајот на Друштвото за ревизија „Грант Торнтон“ ДОО Скопје за извршена ревизија на финансиските извештаи на Централна кооперативна банка АД Скопје, изготвени за годината што завршува на 31.12.2020 година, со Писмено мислење од Надзорниот одбор за Извештајот на Друштвото за ревизија и Предлог-одлука за усвојување на Извештајот на Друштвото за ревизија и мислењето од Надзорниот одбор;
- Годишниот извештај за работењето на Надзорниот одбор во 2020 година, со Оцена на сопствената работа во 2020 година, од аспект на поединечните членови и колективно и Предлог-одлука за усвојување на Извештајот на Надзорниот одбор.

Исто така, на Годишното собрание беа донесени повеќе одлуки, меѓу кои:

- Одлука за употреба и распоредување на остварената добивка во 2020 година;
- Одлука за усвојување на Предлогот на Одборот за ревизија и Надзорниот одбор за назначување друштво за ревизија за 2021 година;
- Одлуки за одобрување на работата на членовите на Надзорниот одбор во 2020 година, и
- Одлуки за одобрување на работата на членовите на Управниот одбор во 2020 година.

На 17.12.2021 година, акционерите на ЦКБ АД Скопје одржаа седница на Вонредно собрание. На истата се донесе Одлука за измени и дополнувања на Статутот на Централна кооперативна банка АД Скопје, кој стапи на сила по добивање Решение за претходна согласност од НБРСМ.

2.1.2. Надзорен одбор

Надзорниот одбор на Централна кооперативна банка АД Скопје претставува самостоен и независен орган кој своите надлежности ги извршува согласно со законските прописи, Статутот на ЦКБ АД Скопје и Кодексот за корпоративно управување на Банката. Надзорниот одбор ги усвојува деловната политика и Развојниот план на Банката и го следи нивното спроведување, ги одобрува и донесува политиките за вршење финансиски активности и го надгледува нивното спроведување, ги одобрува и ги донесува плановите, програмите и другите општи акти врз основа на кои работи Банката, постојано го следи нејзиното работење, ги следи и ги анализира извештаите на супервизорската контрола над ЦКБ АД Скопје и други извештаи од Народната банка на РСМ и презема други мерки за усогласување и работење на Банката согласно со законските и со подзаконските прописи. Одговорен е да обезбеди добро работење, управување и стабилност на ЦКБ АД Скопје, како и навремено и точно финансиско известување на надлежните институции.

Во рамките на овие надлежности, Надзорниот одбор на ЦКБ АД Скопје во текот на 2021 година работеше со стремеж за добро работење, управување и стабилност на Банката, навремено и точно известување на Народната банка на Република Северна Македонија, квалитетно и континуирано управување со пазарните ризици, планирање нови и развој на постоечки производи и услуги на пазарот, усогласување на актите и политиките со измените во законската и подзаконската регулатива, заштита на информативниот систем, усогласување на каматните стапки и тарифата со општите услови на пазарот. Работата беше ориентирана кон остварување на целите за зголемување и подобрување на квалитетот на кредитното портфолио, вршење ефикасна контрола врз процесите на работа, минимизирање на оперативните ризици, постигнување определени финансиски и организациски резултати.

Активностите генерално беа насочени Банката да биде сигурен и конструктивен партнер на секој нејзин клиент. Дејностите беа ориентирани кон остварување на нејзината мисија - да креира трајни врски со клиентите и подлабоко да навлезе на македонскиот пазар преку финансирање мали и средни претпријатија и физички лица, како и понуда на современи финансиски услуги кои ги исполнуваат највисоките професионални стандарди, притоа стремејќи се да одржува позитивна и стимулативна работна атмосфера и да ги поттикнува иницијативите и да ги наградува реалните резултати и успеси.

Работењето на Надзорниот одбор на ЦКБ АД Скопје во текот на 2021 година се одвиваше во услови коишто се последица на ширењето на корона-вирусот – ковид-19. Надзорниот одбор во текот на 2021 година беше ориентиран кон остварување на основните стратешки цели, и тоа: одржување во групата на средни банки во банкарскиот сектор на Република Северна Македонија, на најефикасен начин да обезбеди висококвалитетни производи и услуги во пресрет на потребите на клиентите и да оствари позитивна стапка на поврат на капиталот и задоволителен принос на акционерите на Банката.

Централна кооперативна банка АД Скопје во текот на 2021 година настојуваше:

- да има одржлив раст на кредитите и да ја зајакне својата пазарна позиција во националната економија;
- да дефинира политики и процедури за усогласување на работењето со најдобрите меѓународни практики и закони;
- да одржува висок квалитет на кредитното портфолио и задоволително ниво на покриеност со резервации;
- одржување стабилно депозитно јадро и висок степен на ликвидност, и одржување на ризичните позиции во рамките на лимитите утврдени од страна на Народната банка на РСМ, како и во рамките на интерните лимити.

Со цел подобрување на севкупната финансиска позиција на Банката, Надзорниот одбор донесе бројни одлуки, меѓу кои и одлуки од доменот на кредитирањето, односно вршеше измени и дополнувања на параметрите на постоечките продукти во насока на подобрување на условите за клиентите и определуваше промотивни услови и периоди за продуктите.

Надзорниот одбор на своите седници полноправно одлучуваше согласно со законските и подзаконските прописи, Статутот на Банката и Деловникот за работа на Надзорниот одбор, одлуките ги донесуваше со мнозинство гласови.

Во 2021 година, Надзорниот одбор одговорно ги вршеше своите активности во насока на обезбедување добро работење, управување и стабилност на Банката, како и навремено и точно финансиско известување на Народната банка на РСМ.

Надзорниот одбор како орган на Централна кооперативна банка АД Скопје е именуван од страна на Собранието на акционерите, по добивање претходна согласност од гувернерот на Народната банка на Република Северна Македонија. Своите активности, генерално, ги остваруваше на редовни седници кои се одржуваа најмалку еднаш квартално, согласно со Законот за банките и со Статутот на Банката.

Потоа Надзорниот одбор продолжи да работи во следниот состав:

- Тихомир Ангелов Атанасов – претседател, со мандат до 31.7.2022 год.;
- Георги Димитров Константинов – заменик-претседател, со мандат до 31.7.2022 год.;
- Христо Георгиев Христов - член, со мандат до 31.7.2022 год.;
- Љубен Лилјанов Нанов – независен член, со мандат до 4.6.2024 год., и
- Киро Костов - независен член, со мандат до 25.9.2022 год.

При изборот на независните членови во целост се испочитувани критериумите за независност, утврдени со Законот за банките.

Во текот на 2021 година, на членовите на Надзорниот одбор, Банката им исплати вкупен фиксен надомест во висина од 2,054 илјади денари.

2.1.2.1. Извршување на надзорната функција

Во извршувањето на своите законски и статутарни надлежности, Надзорниот одбор постојано го следеше работењето на Банката и ги разгледуваше месечните извештаи на Управниот одбор за остварените финансиски резултати, ги следеше движењето на сите финансиски показатели, билансот на состојба, билансот на успех, профитабилноста и ликвидноста, кредитното портфолио, депозитите на правни и физички лица, остварените приходи и расходи со нивната структура, сопствените средства, стапката на адекватност на капиталот, причините за промените во портфолиото и сите останати значајни прашања од работењето на Банката. Надзорниот одбор вршеше постојан надзор на работата на Банката и на другите органи на истата, редовно соработуваше со Управниот одбор и остваруваше постојан надзор врз работењето и органите на Банката. Ги следеше ликвидноста, ризиците, другите значајни параметри за успешно остварување на функциите на истата и квалитетот на кредитното портфолио. Во услови на пандемијата предизвикана од ковид-19 Банката ги презеде и ги почитуваше сите пропишани мерки, согласно со донесените уредби на Владата на РСМ.

Во извештајниот период Надзорниот одбор вршеше надзор преку:

- редовно разгледување на извештаите на Управниот одбор за работењето на Централна кооперативна банка АД Скопје, извештаите за работењето на Управниот одбор на Банката, извештаите на Одборот за управување со ризиците, на Одборот за ревизија, Службата за внатрешна ревизија, Службата за контрола на усогласеноста на работењето на Банката со прописите, Службата за спречување перење пари и финансирање тероризам, на лицето одговорно за сигурност на информативниот систем, Дирекцијата за анализа и управување со кредитниот ризик, извештаите за износ и вид на преземени средства на Банката; извештаите за одобрени исклучоци во каматни стапки при исплатени кредитни производи; кварталните извештаи за исплатени кредити коишто отстапуваат од стандардните кредитни производи, извештаите за земјоделски кредити, извештаите за клиенти на Банката кај коишто е идентификувано влошување на финансиската способност; извештаите за исплатени кредитно-гаранциски производи со негативно мислење од Службата за кредитен ризик и кредитни операции, како и со ризик-исклучоци, кварталните извештаи за извршени трансакции со поврзани лица;
- одобрување на изложеност кон лица од над 20% од сопствените средства на Банката, со исклучок на изложеност врз основа на купување хартии од вредност издадени од Народната банка на РСМ;
- одобрување трансакции со поврзани лица со Банката во износ од над 6.000.000 денари;
- анализа на кредитното портфолио на физички лица;
- усвојување на Финансискиот план на Банката, одобрување на плановите и програмите за работа и Годишниот план за работа на Службата за внатрешна ревизија;
- одобрување на Годишната сметка и на финансиските извештаи на Банката;
- усвојување на политиките за управување со ризиците, плановите и програмите за работа и општите интерни акти на Банката, освен актите што ги донесува Собранието на акционерите;
- разгледување на извештаите на суперревизијата, други извештаи и записници, доставени од Народната банка, Управата за јавни приходи и други надлежни институции и преземање мерки и активности за надминување утврдени неусогласености и слабости во работењето на Банката;
- разгледување на Годишниот извештај за работењето на ЦКБ АД Скопје;
- други активности согласно со законската и подзаконската регулатива, Статутот и интерните акти на Банката.

Во периодот јануари-декември 2021 година, Надзорниот одбор во рамките на своите надлежности донесе определен број акти и ја оцени соодветноста на некои од постоечките, со кои се одобруваат деловните политики и стратегии во банкарското работење, како и други акти поврзани со работењето на Банката.

Во известувачкиот период Надзорниот одбор одржа вкупно седум седници, а во периодот меѓу две седници донесуваше одлуки без одржување состанок, со претходна согласност од сите членови.

- Тихомир Атанасов учествуваше во работата на 7 (седум) седници и 6 (шест) пати даваше согласност за донесување одлуки на кореспондентски начин, без одржување состанок;
- Георги Константинов учествуваше во работата на 7 (седум) седници и 6 (шест) пати даваше согласност за донесување одлуки на кореспондентски начин, без одржување состанок;
- Христо Христов учествуваше во работата на 7 (седум) седници и 6 (шест) пати даваше согласност за донесување одлуки на кореспондентски начин, без одржување состанок;
- Љубен Нанов учествуваше во работата на 7 (седум) седници и 6 (шест) пати даваше согласност за донесување одлуки на кореспондентски начин, без одржување состанок;
- Киро Костов учествуваше во работата на 7 (седум) седници и 6 (шест) пати даваше согласност за донесување одлуки на кореспондентски начин, без одржување состанок.

Надзорниот одбор на сите свои седници одлучуваше согласно со Законот за банките, Законот за трговските друштва, Статутот на Банката и Деловникот за работа на Одборот, а одлуките ги донесуваше со мнозинство гласови.

Во текот на 2021 година, Надзорниот одбор на Банката работеше во состав од пет члена. Во неговата работа континуирано учествуваа сите членови и сите членови придонесоа за успешно извршената работа на Одборот.

Во известувачкиот период не е констатиран судир на интересите на кој било од членовите на Надзорниот одбор со интересот на Банката, којшто може да ја попречи или ограничи неговата способност за извршување независна и објективна оценка на решенијата предложени од другите членови на Надзорниот одбор, самостојно да ги анализира одлуките на Управниот одбор и да избегнува следење на колективни ставови. Членовите на Надзорниот и Управниот одбор избегнуваат било каков судир или потенцијален судир помеѓу нивните лични интереси и интересите на друштвото. Надзорниот одбор на Банката го следи и управува со потенцијалниот судир на интереси помеѓу членовите на двата одбора, повисокиот менаџмент и акционерите, вклучувајќи ја и можната злоупотреба на средствата на Банката и злоупотреба на зделки со заинтересирани страни или со поврзани страни.

2.1.3. Одбор за ревизија

Одборот за ревизија на Централна кооперативна банка АД Скопје е составен од 5 (пет) члена со мандат од четири години, и тоа:

- Георги Константинов – претседател, со мандат до 22.5.2022 год.;
- Соња Чулева – заменик-претседател, независен член, со мандат до 22.5.2025 год.;
- Тихомир Атанасов - член, со мандат до 22.5.2022 год.;
- Христо Христов - член, со мандат до 22.5.2022 год., и
- Власте Савевски - независен член, со мандат до 22.5.2025 год.

Тројца од членовите на Одборот за ревизија се избрани од редот на членовите на Надзорниот одбор, а останатите двајца се независни членови, од кои еден е овластен ревизор.

Одборот за ревизија во 2021 година одржа вкупно седум седници, а во периодот меѓу две седници донесуваше одлуки без одржување состанок, со претходна согласност од сите членови. Во текот на 2021 година Одборот за ревизија на Банката работеше во состав од пет члена. На седниците на Одборот за ревизија редовно присуствуваа членовите на Управниот одбор на Банката, а на квартално ниво и раководителот на Службата за внатрешна ревизија на ЦКБ АД Скопје.

Одборот за ревизија во текот на 2021 година остваруваше континуирана соработка со Надзорниот одбор на Банката, Управниот одбор, Службата за внатрешна ревизија и Друштвото за ревизија. За своите активности и надлежности, Одборот за ревизија на месечно ниво го известуваше Надзорниот одбор на Банката и даваше мислења по прашањата од истиот.

Одборот за ревизија ја контролираше усогласеноста на сметководствените политики и процедури со Законот за банките и другите прописи, ги разгледуваше финансиските извештаи на Банката и се грижеше за точноста и транспарентноста на објавените финансиски извештаи на истата согласно со прописите за сметководство и меѓународните сметководствени стандарди.

Во текот на 2021 година, на членовите на Одборот за ревизија, Банката им исплати вкупен фиксен надомест во висина од 1,644 илјади денари.

2.1.4. Управен одбор

Управниот одбор на Централна кооперативна банка АД Скопје се состои од три лица кои се подеднакво одговорни за работата на Банката и обврските кои таа ги презема. Членовите на Управниот одбор се именувани и разрешувани со мнозинство гласови од вкупниот број на членовите на Надзорниот одбор за период од 4 години. Со Одлуката за именување членови на Управен одбор се именува и претседател на Управниот одбор кој е од редот на именуваните членови на Управниот одбор. Во текот на 2021 година, Управниот одбор работеше во следниот состав:

1. Неделин Валчев – претседател, со мандат до 16.12.2025 година;
2. Орце Трајковски – член, со мандат до 16.12.2025 година и
3. Станимир Станчев – член, со мандат до 7.5.2025 година.

Со оглед на истекувањето на мандатите на членовите на Управниот одбор, на 26.2.2021 година, од страна на Надзорниот одбор беше донесена Одлука за повторно именување на Станимир Станчев за член на Управниот одбор, а на 27.9.2021 година, одлуки за повторно именување на Неделин Валчев и Орце Трајковски. Одлуките влегоа во сила по добиени решенија за претходна согласност од гувернерот на Народната банка на РС Македонија.

Претседателот на Управниот одбор, Неделин Валчев, исто така, ги извршуваше и функциите претседател на Кредитниот одбор на Банката и член на Одборот за управување со ризици. Членот на Управниот одбор, Орце Трајковски, ја извршуваше и функцијата заменик-претседател на Кредитниот одбор; додека, пак, Станимир Станчев, освен што беше член на Управниот одбор, исто така, беше и член на Одборот за управување со ризици.

Во текот на минатата година, Управниот одбор соработуваше со Надзорниот одбор на Банката и редовно присуствуваше на неговите седници, при што даваше бројни предлози за унапредување на работењето на Банката, како и почитување на законските рокови и почитување на регулативата. Известуваше за оперативното работење на Банката преку своите месечни извештаи и тоа од аспект на финансиските остварувања, во кои е опфатен преглед на активностите на одделните дирекции, финансиските резултати/остварените приходи и расходи/по различни основи, анализа на успешните сметки и преглед на Билансот на состојба на Банката. Ги разгледуваше активностите на кредитирање, кредитната изложеност на физички и правни лица, картичното работење, депозитната база, просечните месечни движења на депозитите, како и платниот промет со странство. Управниот одбор разгледуваше и други значајни аспекти од работењето на Банката, како што се: задолжувањата за продажба на недвижностите кои не се во функција на работењето на Банката, известување за трансакции извршени помеѓу лица поврзани со ЦКБ АД Скопје и др.

Во 2021 година, Управниот одбор одржа вкупно 12 (дванаесет) седници, на кои се разгледуваа месечни извештаи, се донесуваа одлуки за разни кредитно-гаранциски работи, односно одобрување на рамковни-револвинг, долгорочни, краткорочни кредити и банкарски гаранции, за физички и за правни лица. Во текот на минатата година, Управниот одбор на Банката донесе и ревидираше голем број правилници, процедури, планови и други акти. Управниот одбор на сите свои седници полноправно одлучуваше согласно со законските и подзаконските прописи, Статутот на Банката и Деловникот за работа на Управниот одбор, како и редовно следење на постапувањето по препораките и мерките од страна на НБРСМ.

На седниците на Управниот одбор се разгледуваа предлог-одлуки за продолжување на рокот во кој ќе важат промотивните услови за кредитни производи на Банката, со цел понуда на атрактивни производи и привлекување нови клиенти и истите се доставуваа до Надзорниот одбор за нивно одобрување. На седниците на Управниот одбор се донесуваа одлуки и предлог-одлуки за одобрување разни кредитни изложености во негова надлежност, а по предлог-одлука на Кредитниот одбор на Банката. Се одобрија одлуки за прифаќање бројни понуди за користење услуги и набавка на добра, потребни за работењето на Банката.

Почитувајќи ги принципите за создавање објективни критериуми за оценување на секој вработен, ангажиран со продажба на кредитни производи на физички и правни лица, Управниот одбор преку неутрални, позитивни и негативни мотивирачки мерки ги наградуваше, односно ги санкционираше вработените сообразно со постигнатото, а со цел поттикнување на иницијативата, колективната работа и стремеж за подобри резултати.

2.1.5. Одбор за управување со ризици

Одборот за управување со ризици во првата половина од 2021 година го сочинуваа шест членови и истиот функционираше во следниот состав:

1. Станимир Станчев – член на Управен одбор,
2. Борка Цветановска – директор на Дирекцијата за парични пазари и ликвидност,
3. Жаклина Мариќ – директор на Дирекцијата за анализа и управување со ризици,
4. Вукота Чукиќ – директор на Дирекцијата за информатички технологии,
5. Драги Рајковски – директор на Дирекцијата за платни системи и операции,
6. Неделин Валчев – претседател на Управен одбор.

Од август 2021 година до крајот на годината, поради заминување на директорот за информатички технологии, Одборот функционираше во намален состав од 5 членови.

Мандатот на членовите, согласно со Статутот на Банката е две години од нивното именување, односно до април 2023 година. Сите членови на Одборот за управување со ризици се избрани од редот на лицата со посебни права и одговорности вработени во Банката, ги исполнуваат условите предвидени со Законот за банките и имаат искуство во областа на банкарството од најмалку три години. Освен во споменатите одбори, членовите на Одборот за ризици не членуваат во други одбори на управување и надзор.

Во текот на 2021 година, Одборот за управување со ризици одржа 52 седници, по пат на електронска комуникација, заради пандемијата ковид-19.

На секоја од седниците беше разгледувано исполнувањето на задолжителната резерва на Банката и управувањето со вишокот денарски и девизни средства, како и отворената девизна позиција на Банката. Исто така, на секоја седница, Одборот за управување со ризици ја разгледуваше информацијата за исполнување на ликвидносниот показател „Ликвидна актива/депозити на население“ согласно со добиените препораки од НБРСМ.

На месечно ниво беа разгледувани извештаи за управување со кредитен, валутен, оперативен ризик, ризик од промена на каматни стапки, потоа ликвидносен ризик, правен, стратески и репутациски ризик, како и извештаи од работењето на дирекциите за продажба на правни и физички лица.

На квартална основа беа разгледувани Извештајот за трансакции на поврзани лица и Извештајот за движење на ризични позиции.

Исто така, беа разгледувани сите интерни акти (политики, стратегии, методологии) за кои постои обврска за годишно ревидирање, потоа правилници за спроведување стрес-тестирања, како и резултатите од спроведените стрес-тестирања, се разгледуваа повеќе промени во регулативата, Извештајот од извршената БИА-анализа и анализа на ризици на информативниот систем на Банката, се разгледуваа предлозите за нови кредитни и депозитни производи, разни видови анализи за конкуренцијата, извештаи за банкарскиот сектор и местото на ЦКБ АД Скопје во него, потоа се изврши оценка на системот и степенот кај секој одделен ризик, од квантитативен и квалитативен аспект, согласно со претходно дефинирана методологија. Одборот ги следеше и измените во законската регулатива, а со особено внимание записниците и писмените предупредувања од НБРСМ, притоа давајќи предлози и сугестии за надминување на неусогласеностите во дефинираниот рок.

Одборот го следеше целокупното работење на Банката, го дефинираше и го следеше почитувањето на интерните и регулаторни лимити. За своето работење редовно, преку месечни извештаи, ги информираше Надзорниот одбор и Одборот за ревизија.

Во услови на ковид-пандемија сите извештаи и анализи кои се разгледуваа ги содржеа и ефектите врз билансите на Банката од новонастанатата состојба, како и начинот на кој Банката се справува со последиците од пандемијата.

2.1.6. Кредитен одбор

Во 2021 година, Кредитниот одбор на Централна кооперативна банка АД Скопје работеше во следниот состав:

1. Неделин Валчев – претседател на Управниот одбор, претседател на Кредитниот одбор;
2. Надка Спиrowsка – директор на Дирекцијата за правни работи, член на Кредитниот одбор;
3. Јован Здравески – директор на Дирекцијата за анализа и управување со кредитниот ризик, член на Кредитниот одбор;

и заменици-членови:

1. Орце Трајковски - член на Управниот одбор, заменик-член на Кредитниот одбор;
2. Дарко Топчов - соработник за правни работи во Дирекцијата за правни работи, заменик-член на Кредитниот одбор;
3. Марјан Путовиќ – раководител на Службата за кредитен ризик и кредитни операции, заменик-член на Кредитниот одбор.

Кредитниот одбор на Банката во текот на 2021 година одржа 103 (сто и три) седници. Во известувачкиот период се донесуваа одлуки и одлуки за донесување предлози до Управниот одбор во врска со одобрување рамковни лимити, краткорочни и долгорочни кредити, банкарски гаранции и други кредитно-гаранциски работи на физички и правни лица. На седниците се разгледаа и прифатија повеќе информации, кредитни анализи и предлози и се донесоа бројни заклучоци.

2.1.7. Организациона структура

Организационата структура на Централна кооперативна банка АД Скопје, во 2021 година, се состои од 12 дирекции, 1 лице одговорно за сигурност на информативниот систем, 1 самостојна служба под надлежност на Надзорниот одбор, 2 самостојни служби под надлежност на Управниот одбор, 14 служби во состав на дирекции, Служба за методологија, Централна на Банката во Скопје и деловна мрежа составена од 25 деловни единици и еден посебен шалтер, организирани во 5 филијали.

2.1.8. Акционерски капитал и сопственичка структура

Основната главнина на Централна кооперативна банка АД Скопје изнесува 1.397.967.480,00 денари. Таа е поделена на 553.087 обични акции со номинална вредност од 41.2069 евра, по една акција.

Во текот на 2021 година, Банката нема извршено откуп на сопствени акции.

Правата кои произлегуваат од сопственоста на овие акции се: право на учество и одлучување во Собранието на акционери на Банката, по принципот „една акција - еден глас“, право на дивиденда, право на исплата на дел од остатокот од ликвидационата, односно стечајната маса на Банката, право на информирање за состојбата на Банката, право на заштита на правата на акционерство пред судовите и други државни органи.

Бројот на акционери заклучно со 31.12.2021 година изнесува 356, од нив 130 се физички лица и 226 се правни лица.

Структурата на акционерите кои имаат сопственост која надминува 5% од издадените акции со право на глас на 31 декември 2021 и 2020 година, официјално објавена и прифатена од Централниот депозитар за хартии од вредност на РС Македонија, е следната:

Запишан капитал	Во илјади денари		Во %	
	номинална вредност		право на глас	
Име на акционерот	тековна година	претходна година	тековна година	претходна година
Централна кооперативна банка АД Софија	1,221,123	1,221,123	87.35	87.35
ЦКБ Груп ЕАД Софија	62,603	62,603	4.48	4.48
Вкупно	1,283,726	1,283,726	91.83	91.83

Согласно со измените и дополнувањата на Законот за хартии од вредност од 23.1.2013 година („Сл. весник на РМ“ бр. 13/2013) воведена е обврска за задолжителна котација на хартиите од вредност на издавачите кои не котираат на Берза. Централна кооперативна банка АД Скопје ги исполнува посебните услови за котација пропишани во Правилата за котација на Македонската берза на хартии од вредност, па оттука акциите на Банката почнувајќи од 25.6.2013 година се котираат на официјалниот пазар на Македонска берза на потсегментот Задолжителна котација.

Банката, согласно со Правилата за котација, на Македонската берза ги објавува ценовно чувствителните информации.

2.1.9. Кодекс за корпоративно управување

Со Кодексот за корпоративно управување на Централна кооперативна банка АД Скопје се воспоставуваат принципите и правилата за регулирање на заемните односи меѓу Управниот одбор, другите лица со посебни права и одговорности кои извршуваат раководна функција во Банката, Надзорниот одбор, акционерите на Банката и останатите заинтересирани субјекти.

Банката обезбедува добро корпоративно управување преку дефинирање и имплементација на: јасна организациска структура на Банката со прецизно дефинирани права и одговорности на членовите на органите на надзор и управување и на другите вработени во Банката; ефикасни процедури за идентификување, мерење, следење и контрола на ризиците на кои е изложена Банката; ефикасни механизми на внатрешна контрола, кои, меѓу другото, вклучуваат детални административни и сметководствени процедури на Банката; транспарентност во работењето на Банката во однос на сите заинтересирани субјекти, во согласност со прописите и со деловната политика на Банката; системи за надзор и контрола кои се воспоставени најмалку на следните нивоа - надзор од страна на Надзорниот одбор и контрола и следење на работењето од страна на Управниот одбор; системи на внатрешна контрола; систем за интегрирано управување со ризиците; постоење функција за контрола на усогласеноста со прописите и независна внатрешна ревизија.

Банката во своето работење е усогласена со одредбите од Кодексот за корпоративно управување кои се однесуваат на постапката на свикување на Собранието на акционерите, постапката на свикување на Собранието на акционери, постапката на гласање, правата на акционерите, вклучувајќи го и правото на малцинските акционери; соработката меѓу Надзорниот и Управниот одбор, видот, роковите и начините на кои Управниот одбор доставува информации и документи до Надзорниот одбор; критериумите и правилата за именување членови на Надзорниот одбор, Управниот одбор, членови на Одборот за ревизија, членови на Одборот за управување со ризиците и на Кредитниот одбор во Банката; обврските и одговорностите на Надзорниот одбор, Управниот одбор, членови на Одборот за ревизија, членови на Одборот за управување со ризиците и на Кредитниот одбор во Банката и начинот на нивната работа; критериумите и правилата за наградување на членовите на Надзорниот и Управниот одбор; улогата, значењето и делокругот на работа на Внатрешната ревизија, надворешниот ревизор и Службата за контрола на усогласеноста на работењето на Банката со прописите; спречување судир на интереси и начинот на постапување во ситуации кога постои судир на интереси; организацијата на работењето во Банката и обелоденување на информации за корпоративното управување на Банката.

Обврските, одговорностите и начинот на работа на органите на Банката утврдени во Кодексот во целост се исполнуваат од страна на членовите на органите на Банката. Членовите на органите на Банката при нивното редовно работење ги почитуваат и применуваат: законската регулатива, подзаконските акти, Статутот и другите интерни акти на Банката со кои се регулираат нивните надлежности.

Изборот на членовите на органите на Банката се врши со примена на критериумите и правилата за именување и разрешување, утврдени со Кодексот за корпоративно управување, а врз основа на законската и подзаконската регулатива.

Надзорниот одбор на Банката на својата 154 (сто педесет и четврта) седница, одржана на 19.4.2021 година, донесе Одлука за усвојување на ревидиран Кодекс за корпоративно управување на ЦКБ АД Скопје.

2.1.10. Политика за судир на интереси

Централна кооперативна банка АД Скопје во 2021 година работеше согласно со Политиката за избегнување судир на интереси, со која се утврдени принципите кои Банката ги применува при идентификување на потенцијалните судири на интереси, како и дефинирање на мерките и активностите кои се преземаат во случаите кога постои судир на интереси. Политиката ги поставува обврските и одговорностите на лицата со посебни права и одговорности и останатите вработени во Банката по однос на избегнувањето на потенцијалниот судир на интереси. Лицата со посебни права и одговорности во Банката на секои шест месеци даваат писмена изјава за постоење, односно непостоење на нивниот личен интерес со интересот на Банката.

2.1.11. Политика за наградување на вработените

Централна кооперативна банка АД Скопје согласно со ревидираниот интересен акт Политика за наградување, од 29.3.2019 година, ја утврдува општата рамка на наградување во целата Банка и ги дефинира основните принципи поврзани со наградувањето на вработените на јасен, транспарентен и фер систем на наградување особено за јасно определување и разграничување помеѓу фиксниот и варијабилниот дел од вкупниот надоместок на членовите на НО, УО и останатите лица со посебни права и одговорности и останатите вработени во Банката. Поточно, фиксниот дел е надоместок во форма на плата и додатоци на плата, кој зависи од описот на работното место, односно од надлежностите на лицата со посебни права и одговорности, додека, пак, варијабилниот дел зависи од деловната успешност во извршувањето на работните задачи, секако, имајќи го предвид и преземеното ниво на ризик. Соодносот на фиксното и варијабилното наградување се определува во согласност со одредбите на регулаторната рамка, при што фиксниот дел од вкупниот надоместок треба да е значително повисок, односно варијабилниот дел не смее на годишно ниво да надмине 100% од фиксниот дел од вкупниот надоместок.

Во текот на 2021 година, со работењето на Банката управуваа 3 членови на Управниот одбор и на бруто-основа се исплатени вкупно 8,5 милиони денари по основ на плати по менаџерски договори, што претставува фиксен дел и не е исплатен варијабилен надоместок за оваа година.

На 22 лица со посебни права и одговорности, на бруто-основа се исплатени вкупно 32.8 милиони денари за плати и плати од деловна успешност и регрес за годишен одмор, од кои 31.76 милиони денари претставуваат фиксен и 1,12 милиони денари претставуваат варијабилен надоместок.

На останатите 215 вработени во Банката, исплатени се вкупно 121,7 милиони денари за бруто-плати, плата од деловна успешност, регрес за годишен одмор и останати надоместоци од кои 119.6 милиони денари претставуваат фиксен и 2.1 милиони денари претставуваат варијабилен надоместок.

Исплатен надомест на вработени во 2021 година

во илјади денари

	Број на вработени	Фиксен дел	Варијабилен дел	Бруто-износ
УО	3	8,497	-	8,497
ЛППО	22	31,765	1,121	32,887
Останати вработени	215	119,578	2,105	121,683
Вкупно	240	159,840	3,227	163,067

2.2. Деловно-финансиско работење

Работењето на Централна кооперативна банка АД Скопје во 2021 година, иако во крајно неповолни услови, се одвиваше во насока на остварување на Деловниот и развоен план на Банката за деловната 2020 година, како и во согласност со Развојниот план на Централна кооперативна банка АД Скопје за периодот од 2021 до 2024 година, усвоен од Надзорниот одбор. Банката успеа да ги реализира поставените цели, посебно во доменот на кредитирањето на населението.

Со порастот на депозитите од други комитенти, Банката обезбеди стабилен извор на финансирање на своето деловно работење и одржување на ликвидноста на високо ниво.

Оптималната адекватност на капиталот во 2021 година, Банката ја обезбедува со претходно издадените 5.000 корпоративни обврзници по пат на јавна понуда, со вкупна вредност од 5 милиони евра и со годишна фиксна каматна стапка од 2,2%.

Во текот на 2021 година, Банката успеа да ја одржи својата пазарна позиција во групата на средни банки што претставува исполнување на стратешката цел на Банката.

Банката ја заврши годината како стабилна и ликвидна банка, зацврстувајќи ја довербата на своите клиенти и соработници, доследно почитувајќи ја законската регулатива.

2.2.1. Показатели за профитабилност

Работењето на Банката гледано низ основните показатели за профитабилност, во споредба со одделните групи на банкарскиот сектор во Република С Македонија е како што следува:

Табела 2: Показатели за профитабилност на банкарскиот сектор во 2021 г.

ПОКАЗАТЕЛИ НА ПРОФИТАБИЛНОСТ	Големи банки 31.12.2021	Средни банки 31.12.2021	Мали банки 31.12.2021	Банкарски систем 31.12.2021	ЦКБ АД СКОПЈЕ 31.12.2021
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	1.7%	0.7%	0.7%	1.5%	0.3%
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	14.6%	5.9%	7%	12.9%	2.5%
Оперативни трошоци / Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	44.3%	59.6%	69.1%	47.4%	89.8%
Трошоци за вработени / Вкупни редовни приходи	19.1%	25%	32.8%	20.5%	41.3%
Трошоци за вработени / Оперативни трошоци	43.1%	42%	47.5%	43.2%	46%
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето-каматен приход	23.1%	32.6%	27.3%	24.6%	3.3%
Нето-каматен приход / Просечна актива	2.7%	1.9%	3%	2.6%	2.5%
Нето-каматен приход / Вкупни редовни приходи	59.8%	57.4%	57.5%	59.4%	70.5%
Некаматни приходи / Вкупни редовни приходи	52.1%	57.8%	50.8%	52.9%	45.6%
Нето-каматен приход / Оперативни трошоци	135%	96.4%	83.2%	125.3%	78.5%

*Извор: НБРМ – Регулатива банкарски систем, 31.12.2021 година.

2.2.2. Финансиски резултати

Наспроти крајно неповолниот амбиент во кој работеше Банката, деловната 2021 година Банката ја заврши со добивка во висина од 27,672 илјади денари.

Постигнатиот позитивен финансиски резултат се должи на соодветната реакција на предизивиците наметнати со здравствената криза, при што е одржан деловниот континуитет. Сите активности на Банката, како и опслужувањето на клиентите се одвиваше без прекин, строго почитувајќи ги сите препорачани мерки со цел заштита на здравјето на вработените и клиентите.

Подолу е презентираниот финансискиот резултат на Банката со споредбени податоци во однос на минатата година и Финансискиот план за 2021 година. (Табела 3).

Сите податоци во табелите се дадени во илјади денари, освен ако не е поинаку нагласено.

Табела 3: Финансиски резултати

Во илјади денари	Реализација			Пораст (пад) %	
	2021	2020	2021 план	2021 2020	2021 план
Приходи од камата	390,112	404,607	411,620	-4%	-5.23%
Расходи за камата	(110,890)	(124,538)	(120,417)	-11%	-7.91%
<i>Нето-приходи/(расходи) од камата</i>	279,222	280,069	291,203	0%	-4.11%
Нето-приходи/(расходи) од провизии и надоместоци	91,309	87,639	110,146	4%	-17.10%
Нето-приходи/(расходи) од курсни разлики	9,424	9,801	8,733	-4%	7.91%
Нето-приходи / (расходи) од други операции	(144,773)	(144,586)	(146,124)	0%	-0.92%
Нето-приходи / (расходи) од исправка на вредноста	(9,084)	(19,993)	(20,910)	-55%	-56.56%
Загуба поради оштетување на нефинансиските средства, на нето-основа	(194)	(27)	(223)	619%	-13.00%
<i>Вкупно приходи</i>	225,904	212,903	242,825	6%	-6.97%
Оперативни расходи	(194,607)	(193,764)	(196,555)	0%	-0.99%
<i>Добивка/Загуба пред оданочување</i>	31,297	19,139	46,270	64%	-32.36%
Данок на добивка	(3,625)	(2,117)	(4,935)	71%	-26.55%
<i>Добивка/Загуба по оданочување</i>	27,672	17,022	41,335	63%	-33.05%

Во доменот на кредитирањето, Банката бележи раст на кредитна активност, посебно во секторот домаќинства, од каде потекнуваат и најголем дел од **приходите од камата**. (Табела 4).

Табела 4: Секторска структура на приходите од камата

Најзначајни сектори	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Нефинансиски друштва	40,863	10%	50,060	12%	82
Држава	6,221	2%	7,027	2%	89
Банки	2,907	1%	6,151	2%	47
Домаќинства	338,751	87%	339,473	84%	100
Останато	1,370	0%	1,897	0%	72
Вкупно	390,112	100%	404,608	100%	96

Расположливиот вишок на ликвидни средства Банката го насочи кон нискоризични пласмани.

Одржаната кредитна активност, пред сè кај секторот население, во услови на силна конкуренција и пад на активните каматни стапки во банкарскиот сектор, доведе до пораст на приходите од камати по основ на кредити, додека приходите по основ на вложувања во безризични пласмани бележат пад. (Табела 5).

Табела 5: Структура според видот на пласманите

Финансиски средства	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Нискоризични пласмани	2,907	1%	6,160	2%	47
Кредити	379,915	97%	389,692	96%	97
Останато	7,290	2%	8,756	2%	83
Вкупно	390,112	100%	404,608	100%	96

Во секторската распределба на расходите од камата, најголемо учество, исто така, има секторот домаќинства од каде што потекнуваат најголемиот дел на депозити во Банката, по што следуваат расходите кон финансиските друштва од небанкарскиот сектор. (Табела 6).

Табела 6: Секторска структура на расходите од камата

Најзначајни сектори	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Нефинансиски друштва	914	1%	1,324	1%	69
Нерезиденти	7,922	7%	7,926	6%	100
Домаќинства	63,416	57%	75,455	61%	84
Останати финансиски друштва	37,264	34%	38,553	31%	97
Останато	1,374	1%	1,281	1%	107
Вкупно	110,890	100%	124,539	100%	89

Во однос на видовите на финансиските извори, најголем дел од расходите за камати отпаѓаат на депозити, а незначителен дел се однесуваат на камати за кредити. (Табела 7).

Табела 7: Структура на расходите од камата според извори

Финансиски извори	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Депозити на банки	386	0%	322	0%	120
Депозити на други комитенти	101,967	92%	115,655	93%	88
Обврски по кредити	1,256	1%	1,258	1%	100
Останато	7,281	7%	7,302	6%	100
Вкупно	110,890	100%	124,538	100%	89

Приходите од провизии и надоместоци во 2021 година во основа ја задржаа истата структура од минатата година. Најголем номинален раст бележат приходите од платен промет во земјата, кои се повисоки во однос на минатата година за 7 милиони денари. (Табела 8).

Табела 8: Структура на приходите од провизии и надоместоци

Видови приходи	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Кредитирање	8,435	5%	7,484	6%	113
Платен промет					
во земјата	51,050	33%	43,735	33%	117
во странство	20,661	13%	17,948	13%	115
Акредитиви и гаранции	2,148	1%	2,584	2%	83
Картично работење	37,002	24%	28,721	22%	129
Месечна провизија	31,561	20%	28,441	21%	111
Останато	4,265	3%	4,067	3%	105
Вкупно	155,122	100%	132,980	100%	117

Расходите за провизии и надоместоци во 2021 година ја задржаа својата структура. Картичното работење и натаму зазема доминатно учество во структурата на вкупните расходи за провизии на Банката, што се должи на работењето со брендираните картички од MasterCard и Visa. (Табела 9).

Табела 9: Структура на расходите од провизии и надоместоци

Видови расходи	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Кредитирање	731	1%	722	2%	101
Платен промет					
во земјата	11,980	19%	10,903	24%	110
во странство	4,259	7%	3,588	8%	119
Провизии за меѓубанкарски операции	1,607	3%	1,716	4%	94
Картично работење	43,614	68%	27,417	60%	159
Останато	1,622	3%	995	2%	163
Вкупно	63,813	100%	45,341	100%	141

Во текот на 2021 година, Централна кооперативна банка АД оствари повисоки **нето-приходи од курсни разлики** во однос на минатата година. (Табела 10).

Табела 10: Структура на нето-приходи/(расходи) од курсните разлики

Нето-приходи/(расходи) од курсни разлики	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Реализирани приходи/(расходи) од курсните разлики, на нето-основа	9,573	102%	8,680	89%	110
Нереализирани приходи/(расходи) од курсните разлики, на нето-основа	(149)	(2%)	1,121	11%	-13
Вкупно	9,424	100%	9,801	100%	96

Нето-приходите од други операции се прикажани расчленето во следните табели: (Табела 11 и 12).

Останатите расходи бележат зголемување од 5% во однос на минатата година. Во текот на 2021 година, Фондот за осигурување на депозити пресметуваше и наплатуваше премија за осигурување депозити по годишна стапка од 0,25%.

Табела 11: Структура на останати расходи

Останати расходи	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Материјали и услуги	96,360	60%	89,060	58%	108
Трошоци за кирии	28,765	18%	28,503	18%	101
Премии за осигурување депозити	16,725	10%	16,218	11%	103
Административни и трошоци за маркетинг	3,547	2%	4,599	3%	77
Трошоци за судски спорови	891	1%	112	0%	796
Трошоци за лиценцирање софтвер	141	0%	10	0%	1410
Останати	14,612	9%	15,602	10%	94
Вкупно	161,041	100%	154,104	100%	105

Табела 12: Структура на останати приходи

Останати приходи	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Продажба на преземени средства	12	0%	0	0%	
Приходи по основ на депозити	0	0%	0	0%	0
Приходи по основ на дивиденда	0	0%	3,748	39%	0
Наплатени претходно отпишани побарувања	7,722	47%	1,717	18%	450
Останато	8,534	52%	4,053	43%	211
Вкупно	16,268	100%	9,518	100%	171

Во текот на 2021 година, како резултат на неповолното деловно окружување чие влијание се одрази врз сегментот нефинансиски друштва, издвоени се резервации за кредитен ризик, како што е покажано подолу: (Табела 13).

Табела 13: Структура на исправката на вредност

Исправка на вредност	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Кредити на и побарувања од други комитенти	8,603	95%	19,560	98%	44
Останати побарувања	481	5%	433	2%	111
Вкупно	9,084	100%	19,993	100%	45

Административните расходи за 2021 година се речиси на исто ниво во однос на административните расходи за 2020 (Табела 14).

Табела 14: Структура на административни расходи

Административни расходи	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Трошоци за вработените	163,463	84%	161,354	83%	101
Амортизација	31,144	16%	32,410	17%	96
Вкупно	194,607	100%	193,764	100%	100

2.2.3. Финансиска позиција на Банката

Во 2021 година, Банката во основа ја задржа структурата на изворите од претходната година. Забележан е континуиран раст на депозитите, при што најголем номинален пораст е реализиран во сегментот на банките. Депозитната база е повисока за 788 милиони денари споредено со претходната година.

Табела 15: Структура на депозити

Сектор	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Банки	9,460	0%	5,482	0%	173
Нефинансиски друштва	860,098	9%	778,798	9%	110
Држава	90	0%	86	0%	105
Непрофитни институции	88,382	1%	85,055	1%	104
Финансиски друштва	1,840,581	19%	1,513,218	17%	122
Домаќинства	6,786,468	70%	6,429,007	72%	106
Нерезиденти	129,273	1%	115,139	1%	112
Вкупно	9,714,351	100%	8,926,784	100%	109

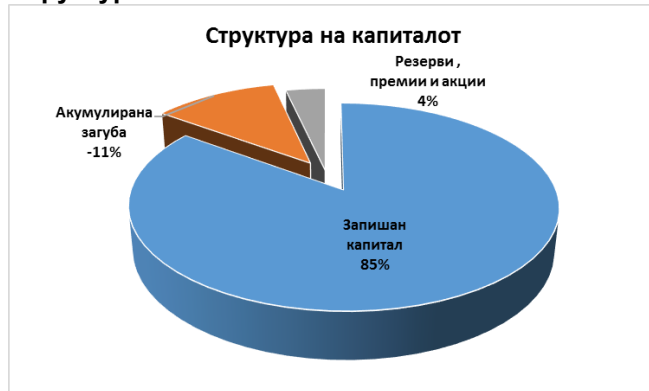
Банката во 2021 година поседува стабилно депозитно јадро кое бележи континуиран раст. Дадениот приказ ја одразува структурата на депозитната база, не земајќи ги предвид депозитите на банките, каде доминантното учество го има матичното друштво.

Во 2021 година нема некои позначајни промени во структурата на пасивата во однос на 2020 година, односно евидентни се довербата и способноста на Банката да ги задржи на стабилно ниво изворите на финансирање. (Табела 16).

Табела 16: Структура на пасивата

Пасива	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Депозити	9,714,352	84.9%	8,926,784	84.5%	109
Обврски по кредити	0	0.0%	-	0.0%	0
Субординирани обврски	312,348	2.7%	312,446	3.0%	100
Останати обврски	152,130	1.3%	86,098	0.8%	177
Запишан капитал	1,397,967	12.2%	1,397,967	13.2%	100
Резерви премии и акции	58,465	0.5%	41,443	0.4%	141
Акумулирана загуба	(187,239)	-1.6%	(197,889)	-1.9%	95
Вкупно	11,448,023	100%	10,566,849	100%	108

Структура на капиталот

Со состојба на 31 декември 2021, вкупниот акционерски капитал на Банката изнесува 1,397,967 илјади денари (2020: 1,397,967 илјади денари) и истиот се состои од 553,087 одобрени и во целост платени обични акции (2020: 553,087). Номиналната вредност по акција изнесува ЕУР 41.2069 (31 декември 2020: ЕУР 41.2069).

Од прикажаниот графикон, видно е доминантното учество на акционерскиот (запишан) капитал и тоа во најголем дел е сопственост на Централна кооперативна банка АД Софија, којашто заедно со ССВ Group поседува 91.83% и претставува единствен акционер со учество над 5% во запишаниот капитал на Банката.

На страната на активата, евидентен е порастот на безризичните пласмани и на позицијата **Кредити на и побарувања од други комитенти** којашто порасна за 2% во однос на минатата година. (Табела 17).

Табела 17: Структура на активата

Актива	Тековна година		Претходна година		Индекс
	Износ	Стр.%	Износ	Стр.%	
Безризични средства и хартии од вредност	3,310,109	29%	2,544,144	24%	130
Кредити	7,315,790	64%	7,179,750	68%	102
Основни средства	622,180	5%	647,112	6%	96
Преземени средства	775	0%	969	0%	0
Останато	199,169	2%	194,874	2%	102
Вкупно	11,448,023	100%	10,566,849	100%	108

2.3. Управување со ризиците

Клиентски ориентираниот модел на банкарство и остварувањето профит преку широка мрежа на филијали и експозитури во Централна кооперативна банка АД Скопје, во услови на пазарна економија, не може да се замисли без адекватно управување со ризиците на кои е изложена Банката, притоа задолжително почитувајќи ги позитивната законска регулатива и супервизорските стандарди.

Согласно со барањата на член 66 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09, 67/10, 26/13, 15/15, 153/15, 190/16 и 7/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.101/19), Одлуката за методологија за управување со ризици („Службен весник на РСМ“ бр. 113/2019), Централна кооперативна банка АД Скопје управува со ризиците врз основа на интегриран систем за управување со сите материјални и нематеријални ризици на кои е изложена соодветно на природата, големината и сложеноста на финансиските активности коишто ги врши. Управувањето со ризиците се заснова на Стратегијата за преземање и управување со ризици и утврдените политики за одделни видови ризици (чија адекватност се утврдува на годишна основа), притоа доследно почитувајќи ги законски пропишаните лимити на изложеност на ризик, како и интерно воспоставениот систем на лимити со што врши превенција со навремено детектирање и отстранување, т.е. навремена реакција од страна на надлежните органи на Банката одговорни за управување со ризиците кога одредени активности ги надминуваат пропишаните лимити.

Интегративниот пристап подразбира континуирано, проактивно и системски организирано управување со ризици, кое се врши на стратешко, макро и микро ниво. Притоа предвид се зема интеракцијата помеѓу одделните ризици и нивниот заеднички ефект врз успешноста на Банката. Банката во своето работење е изложена на следните видови ризици:

- кредитен ризик во чии рамки е и ризикот од земја, ризик од концентрација и индиректниот кредитен ризик;
- ликвидносен ризик;
- валутен ризик;
- ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарските активности;
- оперативен ризик во чии рамки е и правниот ризик, ризикот од користење услуги од надворешни лица, ризик од перење пари и финансирање тероризам, како и ризик од несоодветни информативни системи;
- стратешки ризик;
- репутациски ризик;
- пазарен ризик.

Согласно со Стратегијата за преземање и управување со ризици, Банката воспоставува поединечни политики, процедури и упатства за преземање и управување со сите ризици на кои е изложена во своето работење.

Политиките за преземање и управување со ризиците содржат:

- организациска поставеност на функцијата за управување со ризиците;
- основни елементи на управувањето со ризиците;
- оценка на капацитетот на Банката за преземање на секој одделен ризик, како и оценка на нејзиниот профил на ризичност;
- прифатливи инструменти за заштита од или намалување на ризиците,
- внатрешна контрола и основни елементи на процесот на интерно утврдување и оценка на потребната адекватност на капиталот на Банката.

Со цел заокружување на процесот на управување со ризиците, Банката, освен политики за управување со ризиците, воспоставува процедури за преземање, мерење или оценка, следење, контрола или намалување на ризиците што овозможува навремено и сеопфатно идентификување на ризиците со кои се соочува Банката (мапирање на ризиците). Процедурите содржат правила, начини и постапки за идентификување, мерење или оценка, следење и контрола со цел намалување, диверзификација, трансфер и избегнување на ризиците на кои е изложена Банката во текот на своето работење.

2.3.1. Управување со кредитен ризик

Управувањето со кредитниот ризик во Централна кооперативна банка АД Скопје претставува утврдување на ниво на кредитен ризик прифатливо за Банката. За таа цел во Банката се усвоени низа политики, процедури и упатства (Правила за кредитна активност, Политика за кредитен ризик, Процедура за кредитен ризик, Методологија за утврдување на исправка на вредност на посебна резерва, Политика за ризик од земја, Методологија за ризик од концентрација итн.) во кои е дефинирана постапката за утврдување и оценка на кредитниот ризик на клиент кредитно изложен во Банката. Тие содржат детални инструкции за следење на кредитната способност и управување со кредитниот ризик согласно со барањата на Централна кооперативна банка АД Скопје, усогласени со регулаторните барања за управување и оценка на ризикот.

Процесот на управување со кредитен ризик започнува при првичното одобрување на кредитот, па сè до негово конечно целосно намиравање. Притоа Банката управува со кредитниот ризик земајќи ги предвид сите елементи на изложеност на кредитен ризик со цел квалитетна секторска, географска, валутна, потоа дисперзија по работодавач и по типови кредитни продукти, по експозитури и др., дисперзија на ризикот во кредитното портфолио. За таа цел воспоставени се интерни лимити на изложеност на кредитен ризик и тие се следат на месечно ниво.

Со цел соодветно управување со кредитниот ризик, извршена е јасна поделба на надлежностите и одговорностите при преземањето и управувањето со кредитен ризик и на сите нивоа има прецизно дефинирани надлежности.

Организацијата на системот за управување со кредитниот ризик е воспоставена на следните хиерархиски нивоа:

- **стратешко ниво** - функцијата на управување со кредитниот ризик се остварува од страна на членовите на Надзорниот одбор, Управниот одбор и Одборот за управување со ризици;
- **макрониво** - функцијата на управување со кредитниот ризик на ниво на деловна единица или деловен процес се извршува од страна на Дирекцијата за анализа и управување со ризици како посебен организациски дел надлежен за следење на управувањето со одделните ризици и Службата за контрола на усогласеноста на работењето со прописите, и
- **микрониво** - активности поврзани со управувањето со кредитниот ризик кои се извршуваат од страна на деловните единици кои согласно со воспоставената организациска структура и интерните акти вршат првична оценка на ризикот и последователно следење на ниво на клиент, односно Дирекција за анализа и управување со кредитниот ризик, Дирекција за кредитна администрација, Дирекција за банкарски услуги за правни лица и Дирекција за банкарски услуги за физички лица

Оштетувањето и класификацијата на изложеноста на кредитен ризик се врши месечно во Дирекцијата за анализа и управување со ризици, на поединечна или на групна основа за сите кредитни изложености. Правилата за класификација на изложеностите детално се опишани во Методологијата за утврдување на исправка на вредност и посебна резерва.

Во табела бр. 17 прикажани се основните показатели за квалитетот на кредитното портфолио на Централна кооперативна банка АД Скопје. (Табела 17).

Табела 17: Показатели за квалитетот на кредитното портфолио

Показател (%)	31.12.2021	31.12.2020
Вкупна изложеност на кредитен ризик во милиони денари	10,565	10,196
(В, Г и Д) / Вкупна изложеност на кредитен ризик	0.75%	1.32%
Д / Вкупна изложеност на кредитен ризик	0.48%	0.32%
Покриеност на В, Г и Д со пресметана исправка на вредност и посебна резерва	80.33%	58.51%
Нето В, Г и Д од исправката на вредност / Сопствени средства	2.09%	4.72%
Д / Сопствени средства	3.36%	2.15%
Пресметана исправка на вредност и посебна резерва / Вкупна изложеност на кредитен ризик	0.61%	0.77%
Нефункционални кредити / Вкупни кредити (кредити кон нефинансиски субјекти)	0.84%	1.05%
Пресметана загуба поради оштетување / Сопствени средства	4.27%	5.18%
Исправка / Просечно портфолио	0.81%	1.02%
Исправка / Нефункционални кредити	108.11%	110.86%
Покриеност на нефункционални кредити со исправка на вредност и посебна резерва	74.82%	69.14%
Исправка на вредност и посебна резерва / Сопствени средства	4.27%	5.18%

Со цел намалување на изложеноста на кредитен ризик, при утврдување на кредитната способност и оценка на кредитен ризик се вклучува и квалитетот на понудениот колатерал како еден од најтрадиционалните и најчести начини за намалување на кредитниот ризик.

Најчести и најприфатливи видови обезбедување кај кредитните изложености во Банката се следните:

- хипотеки врз станбени објекти;
- залог на деловен имот, како: деловни објекти;
- залог на подвижен имот, како: автомобили, опрема и друго;
- паричен депозит;
- злато;
- меница.

Банката во своите договори за кредити има вградено клаузули во кои е нагласено дека има право да побара дополнително обезбедување од своите клиенти доколку оцени дека за тоа има потреба, со цел намалување на кредитниот ризик, односно негово сведување во прифатливи рамки.

Привременото одложување на наплатата кај кредитите коишто беа под т.н. корона-мерки, односно со мораториум на отплатите, заврши кај сите клиенти заклучно со септември 2021 година. На наша голема радост, не дојде до очекуваното остварување на кредитниот ризик и раст на нефункционалните кредитни изложености, односно Банката го задржа квалитетот на кредитното портфолио во услови на продолжено траење на пандемијата ковид-19.

Во текот на 2021 година, континуирано се следеше изложеноста на Банката кон лицата со посебни права и одговорности во Банката и со нив поврзаните лица. Вкупната изложеност по оваа основа со состојба 31.12.2021 година изнесуваше 3,00% и е во рамките на законски пропишаниот лимит од 3% од сопствените средства на Банката по лице и со него поврзани лица.

Со состојба 31.12.2021 година, изложеноста на Банката кон мнозинскиот акционер изнесуваше 9,80% во однос на сопствените средства на Банката, односно законски воспоставениот лимит од 10% не е надминат.

Од аспект на ризикот од концентрација на изложеноста, кредитното портфолио на Банката во текот на 2021 година, се карактеризира со низок ризик во однос на изложеноста кон типови на клиенти, кредитни производи, поединечни клиенти и поврзаните лица со нив, валута, индустриски сектори и географска концентрација.

Дирекцијата за анализа и управување со ризици редовно, на месечна основа, врши анализа на кредитното портфолио, го следи почитувањето на законските и интерно воспоставените лимити и за истото ги известува Одборот за управување со ризици и Управниот одбор на Банката, а преку месечните извештаи на Одборот за управување со ризици го информира и Надзорниот одбор.

2.3.2. Управување со валутен ризик

Банката е изложена на ризик во однос на ефектите од движењата на нивото на девизни курсеви кои се одразуваат врз финансиската позиција и готовинскиот тек. Управувањето со валутниот ризик подразбира следење, квантифицирање и контрола на отворената девизна позиција на дневна основа, бидејќи истата е основен показател за нивото на изложеност на Банката на валутниот ризик. Во текот на 2021 година, Банката го надмина законскиот лимит од +/-30% еднаесет дена во април 2021 година, еден ден во мај 2021 година, пет дена во јуни 2021 година, два дена во јули 2021 година, четиринаесет дена во август 2021 година, осумнаесет дена во септември 2021 година и осум дена во октомври 2021 година. За секое надминување писмено беше известена НБРСМ, и согласно со доставеното известување, Банката се усогласуваше со законскиот лимит на изложеност на валутен ризик.

2.3.3. Управување со ликвидносен ризик

Банката во текот на 2021 година управуваше со ликвидноста, усогласувајќи го работењето со законските прописи и ограничувања согласно со Одлуката за задолжителна резерва и Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките пропишана од НБРСМ и интерните лимити и насоки на Банката. Притоа Банката, во текот на 2021 година, оствари оптимално ниво на денарска и девизна ликвидност која овозможуваше непречено извршување на финансиските активности и исполнување на законските обврски.

Банката континуирано и во целост ја исполнуваше законската обврска за задолжителната резерва во денари и девизи. Во текот на 2021 година, задолжителната резерва во денари се остваруваше во рамки од најмалку 100,46% до 103,40%.

Вишокот ликвидни средства, Банката го пласираше во благајнички записи и во расположливи депозити на НБРСМ, во државни записи на Министерството за финансии, како и на меѓубанкарскиот пазар на депозити. Видот, начинот и инструментите кои беа користени за пласирање на вишокот средства, зависеа од тековната и планираната рочна структура на средствата и обврските на краток и долг рок, ризикот на инструментите и движењата на каматните стапки на пазарите на пари и хартии од вредност.

Недостатокот на ликвидни денарски средства Банката го надолнуваше со користење заеми на меѓубанкарски пазар. Во текот на 2021 година Банката не правеше репо трансакции.

Согласно со законската и интерната регулатива, во 2021 година, Банката континуирано ги следеше изворите на средства и нивната концентрација, воспоставуваше и одржуваше соодветна рочна структура, ги следеше стапките за покривање со ликвидноста, расположливите неоптоварени средства, како и интерните ликвидносни показатели.

Во контекст на следење извори на средства и нивна концентрација, во 2021 година може да се забележи изразена концентрираност на депозитите по комитенти. Процентот на учество на 10-те најголеми депоненти во вкупни обврски на Банката на збирно ниво се движеше од 20,17% до 24,83%. Банката одржува редовни деловни односи со големите депоненти, со цел осознавање на потенцијалните одливи и минимизирање евентуални ликвидносни шокови.

Редовна месечна активност на Банката беше и следење на договорната рочна структура на билансните активни и пасивни позиции на Банката, на збирно ниво и според секоја значајна валута. За следење на рочната усогласеност, Банката ги распоредува приливите и одливите по одделни активни и пасивни позиции во соодветни временски периоди. Постојат индикации за значајна неусогласеност на договорната резидуална рочност на средствата и обврските по одделни периоди, што се должи на фактот што краткорочните извори на средства се ангажирани за одобрување кредити со подолг временски период на доспевање. Покрај договорната резидуална рочност, Банката на месечна основа ја утврдуваше и очекуваната резидуална рочност во која е вграден елементот на веројатноста за настанување одреден паричен прилив или одлив, и истата за 2021 година укажува на стабилна ликвидносна позиција.

Во текот на 2021 година, Банката ја одржуваше стапката на покриеност со ликвидноста над минималното пропишано ниво. Истата се движеше од 152% како најниска до 238% како највисока, што укажува на континуирано стабилна и висока ликвидна позиција на Банката во текот на целата година.

2.3.4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Согласно со Одлуката за управување со ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности, во текот на 2021 година, Банката управуваше со овој ризик согледувајќи ги ефектите од промената на каматните стапки врз билансите на Банката. Притоа, континуирано се следеше флукуацијата на пазарните каматни стапки и промените кај конкуренцијата и се вршеше приспособување со цел почитување на законскиот лимит и интерно воспоставените лимити и одржување на каматната маргина и разлика во прифатливи рамки, заради нивно позитивно влијание врз финансиската состојба и паричните текови на Банката, а во правец на исполнување на дефинираната деловна политика и стратемиските цели.

Изминатата 2021 година, исто како и претходната, се карактеризираше со пад на каматните стапки, како на меѓународните финансиски пазари, така и на каматните стапки на домашните должнички хартии од вредност, што предизвика движење по надолна линија, како на активните каматни стапки на кредитите, така и на депозитите во банкарскиот сектор. Банката правовремено изврши низа намалувања на каматните стапки, следејќи ја конкуренцијата, притоа водејќи сметка за каматната маргина и каматната разлика, односно за ефектите од овие намалувања врз билансите.

Дирекцијата за управување со ризици редовно вршеше анализи на влијанието на каматните стапки врз работењето на Банката во целина и за тоа ги известуваше Одборот за управување со ризици и Управниот одбор, а преку Одборот за ризици и Надзорниот одбор на Банката.

Економската вредност на портфолиото на банкарски активности, со состојба 31.12.2021 година изнесуваше 3,44%. Каматната маргина во текот на годината се движеше меѓу 3.07% и 3.30%, додека каматната разлика од 2.59% до 2.82%.

2.3.5. Оперативен ризик

Оперативниот ризик е дефиниран како ризик од загуби на Банката кој се јавува како резултат на случувања или настани предизвикани од неадекватни или неуспешни внатрешни процеси, луѓе, системи или надворешни настани. Тој ги вклучува и правниот ризик и ризикот од перење пари и финансирање тероризам, како и ризиците од нарушувања во информацискиот систем.

Активностите поврзани со оперативните ризици во 2021 година опфаќаа следење, евидентирање и анализирање, како и мерење или оценка на настаните кои предизвикале или можеле да предизвикаат штета, односно претставуваат потенцијален оперативен ризик. Прифатливото ниво на оперативен ризик е дефинирано како 10% од капиталот потребен за покривање оперативен ризик пресметан согласно со пристапот на базичен индикатор. Пресметаниот капитал за 2021 година изнесуваше 55.008 илјади денари, додека за 2022 година утврден е капитал за покривање на оперативниот ризик во вкупен износ од 56.203 илјади денари.

Врз основа на прибраните информации и направените анализи, во текот на 2021 година се презедоа конкретни мерки за надминување на оперативно критичните настани и за отстранување или контрола на ризикот во иднина.

Во текот на 2021 година се евидентирани вкупно 65 настани, од кои вкупно 33 настани се пријавени од страна на Службата за внатрешна ревизија за констатирани оперативно критични настани согласно со спроведените ревизии. Вкупната штета по основ на оперативно критични настани за 2021 година изнесува 1.553 илјади денари, што претставува 2,83% од годишниот износ на капитал потребен за покривање оперативен ризик. Најголем дел од пријавените штети се однесува на изгубен судски спор.

Банката има воспоставено систем за контрола и заштита од ризикот од перење пари и финансирање тероризам, врши постојана едукација на вработените сè со цел одржување ниско ниво на овој вид ризик.

Во рамките на управувањето со ризици, опфатен е и репутацискиот ризик кој претставува ризик врз добивката или сопствените средства на Банката кој произлегува од неповолните согледувања на клиентите, доверителите, акционерите, инвеститорите и регулаторите за работењето на Банката. Банката има воспоставено систем за примена на воспоставените акти, соодветна организациска поставеност и се врши континуирана обука на вработените со цел заштита на репутацијата на Банката.

Системот опфаќа низа процедури и упатства, и тоа:

- за постапување по поплаките од страна на клиентите и обезбедување соодветна примена;
- за заштита на тајноста на податоците за своите клиенти;
- за навремено и точно известување на регулаторните, супервизорските и други органи, за сите случаи и врз сите основи предвидени со прописите;
- за заштита од злоупотреби на вработените, спречување перење пари и финансирање тероризам, прекршување на забраните или преземање други активности кои значат непочитување на регулативата или имаат за цел да нанесат штета на трети лица.

Во текот на 2021 година, Банката не беше изложена на позначаен репутациски ризик.

Банката во текот на 2021 година успешно управуваше со пазарниот ризик. И натаму стратегијата на Банката е вложување во неризични хартии од вредност издадени од државата или НБРСМ (благајнички и државни записи), а со тоа сведување на пазарниот ризик на минимум.

Управувањето со стратемскиот ризик, како ризик кој произлегува од промените во деловното опкружување, негативните деловни одлуки, несоодветното спроведување на одлуките или недоволната респонзивност на Банката на промените во деловното опкружување, и во текот на 2021 година беше насочено кон остварување на деловните цели дефинирани во деловната политика и стратегија на Банката. Редовно, на месечно ниво се правеа анализи во кои се утврдуваа отстапувањата од планот и причините за отстапувањата и се даваа предлози за нивно надминување. Стратемскиот ризик во 2021 година е оценет како низок, а квалитетот на управувањето како добар.

* * *

Банката во 2021 година го утврди интерниот капитал за покривање на материјално-значајните ризици. Во истиот, по детални анализи, како материјално-значајни ризици, покрај регулаторно-дефинираните – кредитен, валутен, пазарен и оперативен ризик, Банката вклучи дополнителен капитал за покривање на кредитниот ризик поради последиците од здравствената криза од која се очекува рефлексива врз економијата во земјата.

Утврдениот интерен капитал, како збир на капиталот за секој материјално-значаен ризик за 2021 година изнесуваше 794,143 илјади денари, односно повисок за 61,582 илјади денари дополнителен капитал. Истиот се пресметува врз основа на планот на Банката за 2021 година.

2.4. Законската регулатива во Република Северна Македонија во 2020 година

Во текот на 2021 година, сите организациски единици на Банката редовно се известуваа за законските и подзаконските измени и за активностите и дејствата што треба да се преземат заради усогласување. Се вршеше редовно квартално тестирање на усогласеноста и се известуваа Управниот одбор и Надзорниот одбор.

2.4.1. Позначајни измени во регулативата во 2021 година

Закони

- Законот за изменување на Законот за вршење на услуги брз трансфер на пари;
- Законот за изменување и дополнување на Законот за Народната банка на Република Македонија;
- Законот за изменување и дополнување на Законот за девизното работење;
- Законот за изменување и дополнување на Законот за банките;
- Законот за изменување и дополнување на Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредит.

Одлуки

- Одлука за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда на акционерите на банките;
- Одлука за издавање книжни пари во апоен од 100 денари со изменети белези;
- Одлука за издавање книжни пари во апоен од 2000 денари со изменети белези;
- Одлука за пуштање во оптек книжни пари во апоен од 10 денари со изменети белези;
- Одлука за пуштање во оптек книжни пари во апоен од 500 денари со изменети белези;
- Одлука за пуштање во оптек ковани пари во апоен од 1 денар со изменети белези;
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за начинот и условите под кои резидентите коишто не се овластени банки, можат да отвораат и да имаат сметки во странство;
- Одлука за доставување и објавување податоци за извршените активности во платниот промет;
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за идентификувањесистемски значајни банки;
- Одлука на Уставен суд за укинување на член 163 став 3 од Законот за банките;
- Одлука за изменување на Одлуката за методологијата за утврдување на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Северна Македонија;
- Одлука за издавање и за менување на основните белези на кованите пари во апоен од 2 денари;
- Одлука за условите и начинот за снабдување со книжни и ковани пари;
- Одлука за условите и начинот на вршење надзор на снабдувањето со книжни и ковани пари;
- Одлука за издавање и за основните белези на кованите пари во апоен од 5 денари;
- Одлука за точноста, коригирањето и чувањето на личните податоци;
- Одлука за висината на стапката на противцикличниот заштитен слој на капиталот за изложености во Република Северна Македонија и за изложености кон други земји;
- Одлука за укинување на Одлуката за привремено ограничување на распределбата и исплатата на дивиденда на акционерите на банките;
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за начинот и методологијата на надзор на платните системи;

- Одлука за купување и продавање хартии од вредност на привремена и дефинитивна основа од страна на Народната банка на Република Северна Македонија;
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за издавање дозвола и согласност за вршење услуга брз трансфер на пари;
- Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за менувачки работи;
- Одлука за изменување на Одлуката за начинот и условите под кои резидентите коишто не се овластени банки, можат да отвораат и да имаат сметки во странство.

2.4.2. Усогласеност со законската регулатива

Банката во своето работење и во текот на 2021 година се придржуваше на пропишаните законски рамки на кредитна изложеност и вложување кај други, и тоа:

- почетниот капитал за основање банка, кој според законската регулатива треба да изнесува 310.000.000 денари;
- сопствените средства на Банката во однос на почетниот капитал, кои согласно со член 64 од Законот за банки не смеат да изнесуваат помалку од почетниот капитал;
- Банката нема голема изложеност кон лице и со него поврзани лица која надминува 25% од сопствените средства на Банката;
- Банката нема изложеност над пропишаните 10% од сопствените средства кон акционер со квалификувано учество во Банката и со него поврзани лица кои директно или индиректно поседуваат најмалку 5% од вкупниот број акции или издадени акции со право на глас кои овозможуваат значително влијание врз управувањето со Банката;
- Банката нема акции во други банки кои поседуваат капитални делови во Банката поголеми од 5%;
- Банката не поседува контрола врз нефинансиска институција;
- вкупната изложеност кон сите лица со посебни права и одговорности и со нив поврзани лица изнесува 3,00% од сопствените средства на Банката и е во рамки на законскиот лимит од 3% по лице од сопствените средства на Банката;
- отворената девизна позиција на Банката (дневна) е во рамки на лимитите до 30% од сопствените средства на Банката;
- имотот на Банката во земјиште, згради, опрема и капитални делови од други банки, небанкарски финансиски институции изнесува 37,92% што е во согласност со член 78 од Законот за банки, според кој истиот не смее да надминува 60% од сопствените средства.

2.5. Деловно работење на Банката по одделни сегменти

2.5.1. Кредитирање население

Во текот на 2021 година секторите малопродажба од сите економски дејности продолжија да се соочуваат со веројатно најсериозниот пазарен предизвик во изминатите години, под влијание на пандемијата од ковид-19 и сите негативни последици кои истата ги предизвика. Пазарот во најголем дел од годината беше претпазлив, движењето на клиентите ограничено и целосно зависно од силината на пандемиските бранови, а продажните механизми ограничени на оние кои носат најмалку ризици по здравјето и без поголеми теренски промоции.

Во такви околности и во услови на продолжена пазарна неизвесност, Банката активно одговори на пазарниот предизвик и имајќи ги предвид околностите, продуцираше солидни резултати во генерираната побарувачка и обемот на новоодобрени кредити во сегментот домаќинства.

Како резултат на континуирана ангажираност на деловната мрежа и покрај затворениот пазар и применетиот претпазлив пристап во кредитирањето, генерирана е нова повисока годишна побарувачка во кредити од околу 3 103 милиони мкд.

Новоодобрените пласмани во кредити во сегментот домаќинства го задржаа високиот стандард поставен во минатите години и со 1 934 милиони мкд го надминаа резултатот од минатата година. Ваквиот резултат беше остварен со примена на претпазлива и конзистентна деловна стратегија, темелена на одржување високо ниво на генериран кредитен потенцијал преку промотивен пласман на трите докажани носечки продукти на Банката: ЦКБ потрошувачки кредит „Доверба“, ЦКБ ненаменски потрошувачки кредит обезбеден со хипотека и ЦКБ станбен кредит, кои учествуваа во вкупните новоодобрени кредити со речиси 88%.

Со годишен пораст на кредитното портфолио во сегментот домаќинства од 5.6 милиони евра, Банката ја задржа тенденцијата да генерира солидни годишни порасты дури и во кризни периоди. Најголем дел од годишниот раст на портфолиото беше генериран со обезбедени кредити.

Заклучно со крајот на годината, пазарното учество на Банката во сегментот кредитирање на домаќинствата изнесува 3,33%, правејќи ја втора најдобра средна банка во сегментот кредитирање домаќинства - со бруто кредитно портфолио од 6.604 милиони денари. Реализираните приходи од камати во сегментот кредитирање домаќинства, и покрај сериозниот надолен тренд на пазарниот каматен пондер, успеаја да се задржат на приближно ниво како минатата година.

Низ текот на целата година Банката успеа да оствари и една од примарно поставените цели и со 99,63% од кредитното портфолио на домаќинствата распоредено во редовни категории на ризик излегува од двегодишната пандемиска криза со подобрен квалитет на портфолиото. Во овој сегмент Банката останува категоризирана меѓу оние со најдобар профил на ризик на пазарот.

2.5.2. Картично работење

Во делот на картичното работење во извештајниот период Банката продолжува кон зголемување на картичното работење во целост.

Банката продолжи со издавање дебитни и кредитни картички од Visa и Mastercard, меѓународните институции и инсталација на банкомати и ПОС-терминали. Во чекор со конкуренцијата, и во извештајната година се продолжи со издавање бесконтактни картички и инсталација на бесконтактни ПОС-терминали, како и lobby и through the wall банкомати.

Во 2021 година, Банката продолжи со замена на контактните со бесконтактни картички. Mastercard картичките се целосно заменети, додека Visa картичките со истекување на рокот на важност целосно ќе се заменат во следниот период.

Бројот на активни картички на 31.12.2021 година споредбено со минатата година по производ е прикажан во прегледот даден подолу:

Производ	31.12.2021	31.12.2020
Visa Electron дебитни картички	5	7,581
Visa Debit дебитни картички	16,823	11,939
Visa Revolving кредитни картички	604	649
Visa Business картички	55	55
Maestro дебитни картички	-	2,985
Debit Mastercard	24,798	20,473
World Debit Mastercard	88	-
Mastercard Revolving кредитни картички	2,157	2,365
Mastercard Gold кредитни картички	95	111
Mastercard Business картички	117	107
Вкупно	44,742	46,265

Од аспект на опслужување на картичките, бројот на трговци, активни продажни места и инсталирани банкомати на 31.12.2021 година споредбено со минатата година е прикажан во следниот преглед:

	31.12.2021	31.12.2020
Трговци	206	192
ПОС-терминали	234	220
Банкомати	39	38

2.5.3. Кредитирање правни лица

Светската здравствена криза предизвикана од пандемијата на ковид-19 предизвика добар дел од правните лица да ги одложат инвестициите и да се насочат кон одржување на нормалното функционирање во услови на пандемија. Исто така, и активностите на Банката доминантно беа насочени кон одржување на квалитетот на кредитното портфолио на правни лица, кое заклучно со 31.12.2021г., 94.75% е класифицирано во А и Б категорија на ризик.

Во текот на 2021 г., се исплатени 113 кредитни партии што претставуваат над 228 милиони денари исплатени средства. Кредитното портфолио за правни лица во 2021 г. заврши со 810,48 милиони денари или за 21,31% помалку во споредба со изминатата 2020 г. Намалувањето на кредитното портфолио, освен од месечните редовни доспевања, беше предизвикано и од предвремено затворање на кредитни изложености во износ од околу 117,47 милиони денари.

Од друга страна, пак, во текот на 2021 г. се исплатени 88 банкарски гаранции во вкупна вредност од 63,91 милиони денари или за 216,38% повеќе во споредба со изминатата 2020 г.

Вонбилансните позиции на Банката кон крајот на 2021 година изнесуваа над 336 милиони денари, структурирани по следниот ред:

Структура на вонбилансната изложеност на 31.12.2021 година – правни лица

Вонбилансна изложеност 31.12.2021	Износ (мкд)
Бизнис кредитни картички	6,322,254
Овердрафти	155,811,733
Банкарски гаранции	182,611,166
Кредити на транши	21,589,987
Вкупно	366,335,140

2.5.4. Кредитна администрација

Дирекцијата за кредитна администрација во 2021 година успешно одговори на зададените обврски и задачи и истите ги комплетираше и ги исполни во согласност со предвидените процедури и правила.

Поради последиците предизвикани од пандемијата на ковид-19, Дирекцијата за кредитна администрација ги адаптира сите процеси на функционирање на исклучително високо ниво, со што ги заштити сите свои вработени во целиот изминат период. Функционирањето на електронскиот фолдер, овозможи вработените во ДКА да бидат поделени во два тима, а притоа да не се доведат во прашање работната динамика и исполнувањето на обврските. Изменетите услови на функционирање, не предизвикаа застој во исполнување на обврските и во услови на светска пандемија се работеше на подобрување на процесот на верификација со цел навремено, комплетно и точно да се одговори на потребите и барањата на сите организациски единици.

2.5.5. Денарски платен промет

Во текот на 2021 година, Банката забележа зголемување на приходите од услуги извршени во денарскиот платен промет за 11,69% во однос на 2020 година како резултат на:

- зголемување на обемот на извршени банкарски операции за 11,95%;
- зголемување на приходи од наплата на провизии за одржување трансакциски сметки за 7,42%;
- зголемување на приходи од наплата на провизии за извршени платни операции преку платниот систем на Банката за 15,58%;
- вкупните расходи по основ на учество на Банката во платните системи во земјата (КИБС и МИПС) во 2021 се зголемија за 3,34%;

Банката од оваа банкарска активност во 2021 година оствари поголем нето-приход во однос на 2020 година за 12,69%.

2.5.6. Платен промет со странство

Ангажираноста на Службата за платен промет со странство во извештајниот период беше максимална насочена кон ефикасно и, пред сè, континуирано задоволување на потребите на клиентите за реализација на платниот промет со странство. Сите напори беа насочени кон клиентите, односно кон презентација на потенцијалните предности кои ги нуди нашата банка во однос на точно, ефикасно и евтино извршување на платните инструменти во делот за платен промет со странство.

Платниот промет со странство се извршува преку целата деловна мрежа на Банката како и преку електронско банкарство за сите типови на безготовински трансакции. Службата за платен промет со странство постојано вршеше непосредна и посредна координација со останатите организациски делови на Банката и го презентираше начинот на работа со постојана комуникација, како со вработените така и со клиентите. За нововработените и сите заинтересирани вработени лица во Банката беа одржувани стручни, непосредни и повеќедневни обуки.

Во услови кога пандемијата во светот со ковид-19 продолжи и во текот на 2021 година, а којашто, секако, имаше негативен економски и финансиски ефект кај најголем број субјекти, сепак, Банката за делот на платниот промет со странство го оствари планираниот раст за 2021 година. Притоа, прометот преку сметките е зголемен за 39% во однос на претходната 2020 година, додека приходите од провизии се зголемени за 15% во однос на претходната година. Истовремено има и зголемување на трошоците за одржување на ностросметките на Банката кај странски банки, со што расходите по девизно работење се зголемени за 7% во однос на претходната 2020 година.

Имајќи го предвид наведеното, во извештајниот период нето-приходот кај услугите извршени преку платниот промет со странство во однос на претходната година е поголем за 22%.

2.5.7. Служба за деловна мрежа

Обликувањето на економското окружување и функционирањето на финансискиот сектор во 2021 година продолжи да е под влијание на последиците предизвикани од пандемијата, но со забележителни сигнали за подобрување во економските индикатори во однос на претходната година. Службата за деловна мрежа постојано ги следеше промените во економското окружување и се приспособуваше на новонастанатите услови преку преземање соодветни активности. Преземените активности беа во насока на задржување на постојните клиенти, привлекување нови клиенти, како и надоместување во резултатите во оние делови на банкарското работење кои беа најпогодени поради пандемијата. Една од целите на деловната мрежа е одржување високо ниво на клиентска услуга како поддршка на клиентите во проблематичните услови на функционирање на економијата.

Главниот фокус на деловната мрежа беше насочен кон подобрување на сите сегменти во работењето, односно зголемување на кредитното портфолио, депозитното портфолио, како и зголемување на приходите од провизиите во платниот промет во земјата и во странство. Во таа насока, деловната мрежа презеде чекори за подобрување на постојните процеси, имплементирање на новитети во работењето како и зголемување на понудата за постојните и потенцијалните клиенти. Дополнително, службата беше ангажирана во континуан процес на обука на сите вработени во деловната мрежа.

Изминатата година, Банката го задржа стабилниот раст на привлекување депозити од население и успеа да ги оствари плановите преку активности со кои се одржа високото ниво на конкурентност на каматни стапки и функционални карактеристики на депозитите кои одговараат на потребите на клиентите. Имено, Банката оствари зголемување на привлечените средства од секторот население кои пораснаа за 5.54% или во апсолутен износ од 355 милиони денари. Во однос на процесите за клиентска услуга кои се одвиваат во рамките на експозитурите, Службата за деловна мрежа имплементираше неколку мерки кои се во насока на подобрување на оперативната ефикасност со засилени контролни механизми за намалување на ризиците во работењето.

Банката, согласно со остварените резултати, континуирано ги зголемува привлечените средства од секторот население што ја потврдува довербата која ја имаат клиентите, а со тоа остварува и зголемување на пазарното учество на Банката во овој сегмент.

Во милиони денари

Согласно со финансискиот и деловниот план на Банката, остварувањето на целите во делот на деловната мрежа соодветно се распредели преку таргетирање на секоја организациска единица

при што постојано се вршеше следење и контрола на постигнатите резултати. Ова придонесе во остварувањето на најдобро можните резултати во сите сегменти на работењето на Банката.

2.5.8. Трезорско работење

Во известувачкиот период Службата за трезорско работење и во вонредни услови предизвикани од пандемијата со ковид-19 вршеше непречено снабдување со готовина за потребите на трезорите, благајните во експозитурите и банкоматите. Со цел унапредување на работните процеси беа ревидирани интерните акти за работа со готовина и беа вршени обуки за работа со готовина на нови вработени.

Службата изврши набавка на нови високософистицирани бројачи за броење книжни пари и вршеше редовно ажурирање на софтверот на постоечките бројачи за распознавање фалсификувани банкноти согласно со дефинирани стандарди на НБРСМ. За навременото и точно извршување на задачите, во текот на 2021 година, беа унапредени одредени контролни процеси при што беа спроведени редовни месечни пописи и усогласувања на готовината на банкоматите, како и решавање на рекламации за спорни ситуации при неподигнати средства од клиенти од банкомат.

2.5.9. Информатичка технологија

Најзначајни активности во известувачкиот период за 2021 година во областа на информатичката технологија се:

1. **Имплементација на апликација за мобилно банкарство**
Со цел приближување до потребите на клиентите, Банката во 2021 година воведо апликација за мобилно банкарство.
2. **Имплементација на софтвер за виртуелизација.**
Во 2021 година почнат е проект за воведување софтвер за виртуелизација. Со него би се добиле низа погодности. Најголеми придобивки од ваков вид софтвер се: обезбедување поголема редувантност на сервисите, заштеда на електрична енергија, просторна заштеда, заштеда на потреба од климатизирање, полесна администарција и одржување, полесно правење back-up, оптимално искористување на хардверските ресурси, брзо додавање нови сервери, голема погодност за тестирање нови производи и решенија и слично.
3. **Имплементација на апликативни решенија**
Изработка, доработка и имплементација на апликативни решенија, согласно со потребите на организациските делови на Банката при воведување нови производи и услуги. Посебно внимание е ставено на решенија со кои би се олеснила работата во услови на пандемија – ковид-19.
4. **Унапредување на мрежна инфраструктура**
Заменети се главните (продукциски) свичеви – MDS, пред сè поради нивната застареност, а и поради поголемата проточност (bandwidth) на податоците.
5. **Сет извештаи за најголеми депоненти**
Изработени се сет извештаи за најголеми депоненти поради промената на методологијата за ликвидносен ризик за Дирекцијата за ликвидност.
6. **Проект за онлајн-аплицирање за кредити за физички лица**

Почнат е проект за онлајн-аплицирање за кредити за физички лица. Проектот се планира да се пушти во 2022 година.

2.5.10. ОСИС

Во областа на управување со сигурноста на информативниот систем и заштитата на личните податоци, во текот на 2021 година, спроведена е редовна анализа и оценка на ризиците по средствата на информативниот систем и се ажурираше информативната книга на Банката. Направено е ажурирање на мапата на деловни процеси при редовната годишна BIA-анализа (Business Impact Analysis) и ревидирана е Стратегијата за справување со ризици.

Банката изврши и редовно годишно тестирање на Планот за континуитет во работењето. Во 2021 година значително е подобрена сигурноста на информативниот систем со извршена самооценка за подготвеноста за одговор на напади од дигитален простор, како и имплементација на најнови механизми за заштита од напади од дигитален простор.

Редовно се држат обуки на нововработени лица за сигурноста на ИС и по потреба на сите вработени, со цел доследно спроведување на политиката за ИС.

Спроведено е редовното годишно ревидирање на Политиката за сигурност на информативниот систем. Исто така, ревидирани се и интерните акти кои го опфаќаат делот на сигурност на информативниот систем и физичката безбедност, преземени се активности во правец на управување со регистрирани сигурносни инциденти, соработка со релевантни надворешни институции, се следат најновите трендови во областа на сигурноста на информациите, законската регулатива, нови технологии итн.

И во 2021 година Банката продолжи со справувањето со пандемијата од ковид-19. Со цел да ги намали штетните ефекти и да обезбеди непрекинато во работењето, продолжија да важат преземените мерки, како: работа од дома, работа во ротации, заштита на клучен кадар, подигнување на свеста кај вработените за самозаштита, носење маски итн.

2.5.11. Спречување на перење пари и финансирање тероризам

Службата за спречување на перење пари и финансирање тероризам и во текот на 2021 година, продолжи со континуирано преземање разни активности, со цел заштита од овој вид ризик, како и зачувување на угледот и добриот имиџ на Банката. Со цел подобро запознавање со своите клиенти и нивните финансиски активности, Банката со сите расположливи инструменти, вршеше постојан мониторинг на клиентите и трансакциите, нивно скорирање и адекватно анализирање, притоа ставајќи го акцентот на оние со повисок степен на ризик, како, на пример, работата со нерезиденти и готовински трансакции. За таа цел, Банката воведо нови правила и за сите приливи на нерезиденти со износ над 10000 евра, како и за готовинските трансакции над 15000 евра во денарска противредност за клиентите резиденти, потребно е да се достави Изјава за потекло на средствата и документ за докажување на потеклото на средствата. Во текот на 2021 година, се изработени 512 /петстотинидванаесет/ засилени анализи.

Службата имаше и низа дополнителни активности, пред сè, поврзани со редовната контрола од страна на НБРСМ, поточно со постапување по наодите од последната контрола, како и активности во врска со контрола од страна на Службата за внатрешна ревизија.

Службата во текот на 2021 година, согласно со законската регулатива и интерните акти од областа на спречување на перење пари и финансирање тероризам, ја ревидираше Проценката на ризик од перење пари и финансирање тероризам на Банката, во која сите фактори на ризик од ПП/ФТ се оценети со ниво на ризик *средно ризично*, така што и крајната оценка за **вкупниот агрегатен ризик на ниво на банка е - ниво на ризик 2 – среден ризик.**

Во текот на 2021 година, во Службата за СППФТ имаше значителни организациски измени, поточно двајца од вработените беа распоредени на други работни позиции, а нови двајца беа распоредени во службата, така што дел од активностите на службата се однесуваа на нивна обука.

И во текот на 2021 година, Службата продолжи успешно да соработува со надворешни органи и институции вклучени во активности од областа на спречување перење пари и финансирање тероризам и во законски предвидените рокови доставуваше извештаи пропишани со регулативата.

Вработените од Службата за СППФТ активно учествуваа на сите состаноци на Комисија за АМЛ при МБА.

Согласно со законската регулатива, Службата спроведуваше обука од областа на спречување перење пари и финансирање тероризам на сите вработени во Банката и на нововработените лица.

За својата работа, Службата редовно на месечна и квартална основа доставуваше извештаи до Управниот и Надзорниот одбор.

2.5.12. Човечки ресурси

Централна кооперативна банка својата успешност ја заснова благодарение на современиот пристап во управувањето со човечките ресурси кое се состои од нивно соодветно ангажирање, оценка и вреднување на нивните перформанси, како и нивно стручно усовршување во одредени области.

Во текот на 2021 година, во Банката беа вработени 17 лица, а, исто така, од Банката заминаа 29 лица, со што вкупниот број на вработени на 31.12.2021 година изнесува 240.

Банката се грижи за континуирано подобрување и унапредување на квалификациската структура на своите вработени, со едуцирање на постојните вработени, како и вработување нов, стручен и квалитетен кадар.

Табела 20: Квалификациска структура на вработените во споредба со претходни години:

Опис	Состојба			Структура		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Доктори на наука	3	3	3	1%	1%	1%
Магистри на наука	34	31	27	13%	12%	11%
Високо образование	187	181	179	72%	72%	75%
Вишо образование	5	6	1	2%	2%	0%
Средно образование	29	31	30	11%	12%	13%
Вкупно	258	252	240	100%	100%	100%

Во текот на 2021 година, Банката продолжи со реализација на обуки и стручни усовршувања на вработените. Темите на обуките произлегоа од идентификуваните потреби за обука и законските барања за конкретна специјализација и знаење. Овие обуки беа спроведени, како од интерни обучувачи, така и од екстерни агенции, компании и институции. Најголем број од остварените обуки беа во насока на воведување на нововработените лица, како и оспособување на вработените за примена на политиките, процедурите и упатствата на Централна кооперативна банка. Исто така, се реализираа обуки за примена на нови законски барања, управување со ризици, управување со човечките ресурси, спречување перење пари и финансирање тероризам, заштита на лични податоци, обуки за безбедност и здравје при работа и слично.

Како резултат на соработката со универзитетите во земјата, за стручен развој и стекнување работно искуство на младите студенти кои имаат интерес за работа во банкарскиот сектор во Република С. Македонија, во текот на 2021 година, беа спроведени поголем број работни практики на студентите, со тенденција во иднина овој број постојано да се зголемува. Исто така, во соработка со Агенцијата за вработување на РС Македонија беа спроведени и практични обуки на лица до 29-годишна возраст сè со цел за нивно полесно вработување во банкарскиот сектор.

Условите во кои Дирекцијата за човечки ресурси ја остваруваше својата активност во текот на 2021 година, пред сè беа определени од ефектите од здравствената и економската криза која започна во 2020 година. Во периодот кога Светската здравствена организација прогласи пандемија заради ширењето на вирусот ковид-19, Дирекцијата во своето работење преземаше интензивни активности и во целост го приспособи работењето со препораките и уредбите донесени од страна на Владата заради заштита на здравјето на вработените и на клиентите. Беа преземени бројни организациско-технички активности кои воедно обезбедија континуитет на деловните операции и овозможија на безбеден начин да им бидат достапни услугите на клиентите. Беа изготвени бројни одлуки, упатства и правилници за заштита на вработените во услови на пандемија и за системот работа од дома и согласно на тоа сите вработени кои беа вклучени во тие ротирачки тимови им беа изготвени анекси кон договорот за вработување за системот работа од дома придружена со целокупната документација согласно со Правилникот.

2.5.13. Финансиска контрола

Дирекцијата за финансиска контрола ги обединува работењето на Службата за сметководство и Службата за менаџерска контрола.

Покрај редовните активности во делот на финансиско-сметководственото работење, Дирекцијата во изминатата година продолжи да го унапредува известувањето и да врши измени и дополнувања на интерни акти од делокругот на нејзиното работење. Дирекцијата тесно соработуваше со останатите дирекции во Банката и беше нивна поддршка во подготовката на бројни заднински операции, со што даде свој придонес кон брзата и квалитетна услуга за клиентите на Банката.

2.5.14. Внатрешна ревизија

При извршувањето на своите активности, примарните цели на Внатрешната ревизија беа насочени кон обезбедување независна и објективна оценка на адекватноста и ефикасноста на системите за внатрешна контрола, оценка на спроведувањето на политиките за управување со ризиците, оценка на поставеноста на информативниот систем, оценка на точноста и веродостојноста на трговските книги и финансиските извештаи, проверка на точноста, веродостојноста и навременоста во известувањето согласно со прописите, следење на почитувањето на прописите, етичкиот кодекс, политиките и процедурите и оценка на системите за спречување перење пари и оценка на услугите што Банката ги добива од друштвата за помошни услуги.

Активностите беа спроведувани во согласност со меѓународната професионална рамка за вршење внатрешна ревизија, позитивните прописи, етичкиот кодекс на Банката и сетот акти со кои интерно се уредува работењето на Внатрешната ревизија. Внатрешната ревизија, исто така, е посветена на континуирано подобрување на квалитетот на ревизорскиот персонал преку континуиран професионален развој.

За својата работа и ревизорските ангажмани, Службата редовно на месечна и квартална основа доставуваше извештаи до Надзорниот одбор и Одборот за ревизија. Во согласност со регулаторната рамка, Службата за внатрешна ревизија достави и полугодишен и годишен извештај до Надзорниот одбор и Одборот за ревизија на Банката.

За остварување на своите цели, Внатрешната ревизија спроведе планирани (редовни) ревизии, кои ги предвиде со Годишниот план за работа и непланирани (вонредни) ревизии - по барање на менаџментот на Банката.

Воедно, Внатрешната ревизија изврши дополнителни активности, обезбедувајќи независни и објективни консултантски услуги на менаџментот на Банката, примарно во однос на унапредување на системите за управување со ризици, системот на интерни контроли и корпоративното управување, како и актите кои го определуваат истото.

Имплементираниот систем на мониторинг на статусот на ревизорските наоди обезбеди можност за следење на преземените корективни активности дефинирани со средниот менаџмент и/или Управниот одбор на Банката, во рамки на договорените рокови, квартално следење на статусот на сите изречени препораки, мониторинг/follow up ревизии во клучни сегменти и преку редовни ревизии во кои имплементацијата на препораките беше дел од предметот на ревизија.

Во известувачкиот период, ревизорскиот тим беше составен од три вработени лица, од кои едно вработено лице со професионално звање овластен ревизор и два помлади ревизори. Внатрешната ревизија е усогласена со законската одредба дека најмалку еден од вработените лица треба да е овластен ревизор.

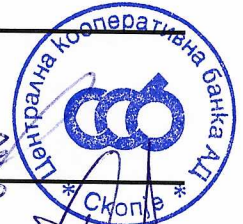
Годишниот план за 2021 година, го реализиравме во целост согласно со планираниот опфат и динамика на ревизија. Притоа, редовните ревизии беа спроведени главно во рамки на планираната временска динамика со отстапувања во зависност од дополнителни ангажмани и спроведени вонредни ревизии, но генерално согласно со дефинираните рокови зацртани со Годишниот план за 2021 година.

Вонредни ревизии беа спроведени според нашето професионално расудување врз благајничкото работење и опслужувањето банкомати, сегменти од работењето на експозитурата, сефовското работење, како и два ангажмани во врска со оценка на преземените активности за постапување по Акцискиот план на Банката.

Претседател на Управен одбор,
Неделин Валчев

Член на Управен одбор,
Станимир Станчев

Член на Управен одбор,
Орце Трајковски

Прилог 1: Биланс на успех

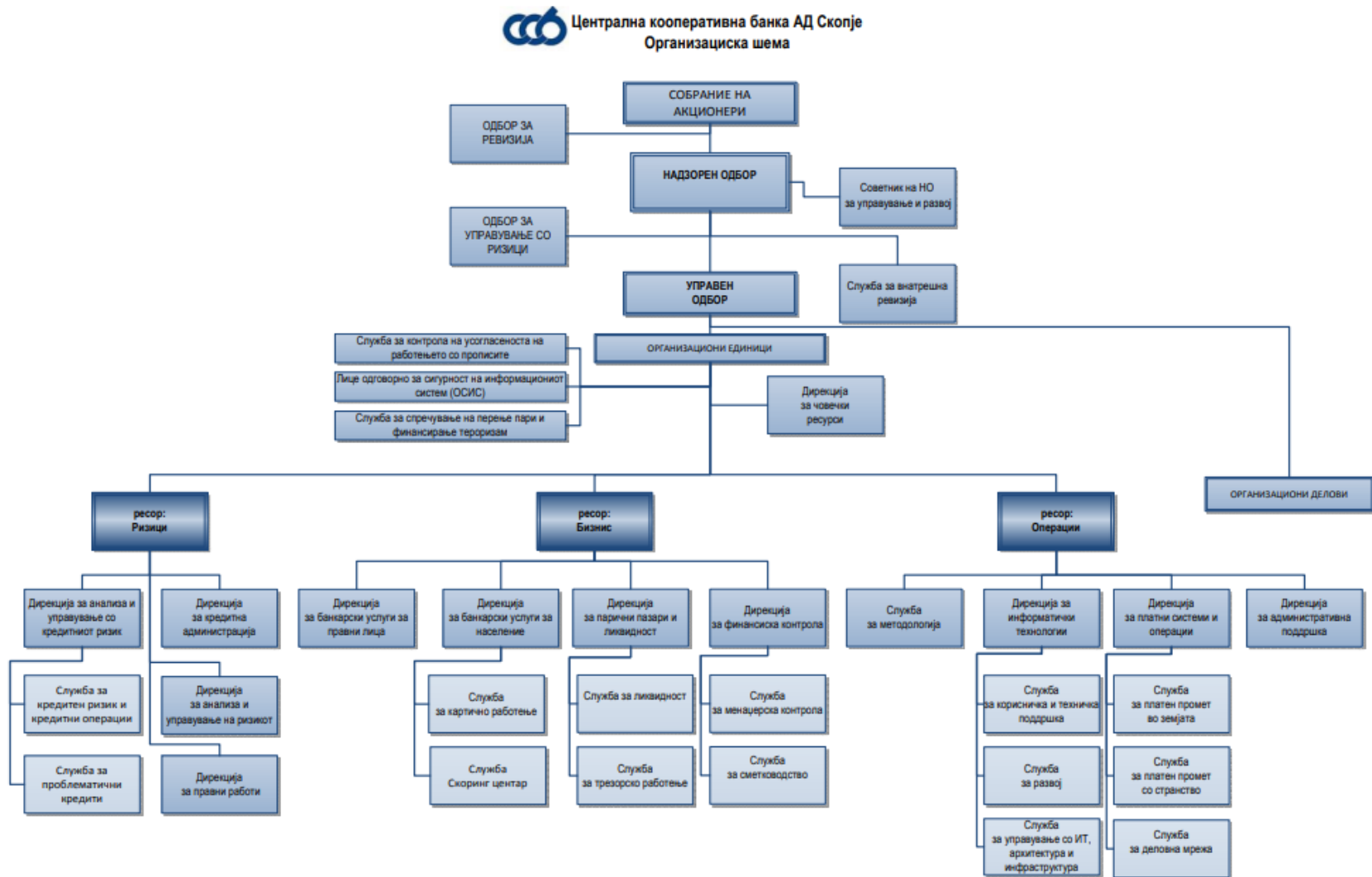
1.1.-31.12.2021		во 000 денари			Индекс	
Опис	2021	2020	План 2021	2021	2020	
				2020	ПЛАН	
Приходи од камата	390,112	404,607	411,620	96	95	
Расходи за камата	(110,890)	(124,538)	(120,417)	89	92	
Нето-приходи/(расходи) од камата	279,222	280,069	291,203	100	96	
Приходи од провизии и надоместоци	155,122	132,980	157,071	117	99	
Расходи за провизии и надоместоци	(63,813)	(45,341)	(46,925)	141	136	
Нето-приходи/(расходи) од провизии и надоместоци	91,309	87,639	110,146	104	83	
Нето-приходи/(расходи) од курсни разлики	9,424	9,801	8,733	96	108	
Останати приходи од дејноста	16,268	9,518	12,177	171	134	
Исправка на вредноста на финансиските средства, на нето-основа	(9,084)	(19,993)	(20,910)	45	43	
Загуба поради оштетување на нефинансиските средства, на нето-основа	(194)	(27)	(223)	719	-	
Трошоци за вработените	(163,463)	(161,354)	(162,176)	101	101	
Амортизација	(31,144)	(32,410)	(34,379)	96	91	
Останати расходи од дејноста	(161,041)	(154,104)	(158,301)	105	102	
Добивка/(загуба) пред оданочување	31,297	19,139	46,270	164	68	
Данок на добивка	3,625	2,117	4,935	-	73	
Добивка/(загуба) за финансиската година	27,672	17,022	41,335	163	67	

Прилог 2: Биланс на состојба

31 декември	во 000 денари			Индекс	
	Опис	2021	2020	План 2021	2021 2020
Парични средства и парични еквиваленти	1,718,537	1,378,529	1,377,254	125	125
Кредити на и побарувања од други комитенти	7,315,790	7,179,750	7,642,491	102	96
Вложувања во хартии од вредност	1,591,572	1,165,615	1,323,050	137	120
Побарувања за данок на добивка (тековен)	-	-	26	-	-
Останати побарувања	199,169	194,874	194,156	102	103
Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања	775	969	781	80	99
Нематеријални средства	54,879	63,747	59,247	86	93
Недвижности и опрема	567,301	583,365	580,717	97	98
Вкупна актива	11,448,023	10,566,849	11,177,722	108	102
Депозити на банките	9,460	5,482	5,482	173	173
Депозити на други комитенти	9,704,892	8,921,302	9,487,728	109	102
Обврски по кредити	-	-	0	-	-
Субординирани обврски	312,348	312,446	312,691	100	100
Поседна резерва и резервирања	2,489	2,256	2,399	110	104
Останати обврски	149,641	83,842	86,566	178	173
Вкупно обврски	10,178,830	9,325,328	9,894,866	109	103
Запишан капитал	1,397,967	1,397,967	1,397,967	100	100
Премии од акции	524	524	524	100	100
Ревалоризациски резерви	996	996	996	100	100
Останати резерви	56,945	39,923	39,923	143	143
Задржана добивка/(Акумулирана загуба)	(187,239)	(197,889)	(156,554)	95	120
Вкупно капитал и резерви	1,269,193	1,241,521	1,282,856	102	99
Вкупна пасива	11,448,023	10,566,849	11,177,722	108	102

Прилог 3: Организациона шема

Прилог 4: Податоци за членовите на одборите

Претседател на Надзорен одбор	Тихомир Ангелов Атанасов
Година на раѓање	1972
Пол	Машки
Професионален ангажман	1. Прокуриснт во „Централна кооперативна банка“ АД Софија 2. Овластен претставник на „Централна кооперативна банка“ АД Софија во Надзорниот одбор на Осигурително и реосигурително акционерско друштво „АРМЕЕЦ“ АД СОФИЈА
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работи	Податоците за примањата се од доверлив карактер и не може да бидат објавени
Државјанство	Бугарско
Датум на првично именување	20.6.2008 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на надзор	„ЧЕЗ Распределение Бугарија“ АД СОФИЈА
Податоци за членување во други органи на управување	„ЦКБ ГРУП“ ЕАД СОФИЈА
Податоци за членување во други органи	Член на Одборот за ревизија на Централна кооперативна банка АД Скопје За учество на седница на Надзорниот одбор, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 500 евра во денарска противвредност. За учество на седница на Одборот за ревизија, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 400 евра во денарска противвредност.
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	

Член на Надзорен одбор	Д-р Георги Димитров Константинов
Година на раѓање	1966
Пол	Машки
Професионален ангажман	1.Извршен директор и член на Управниот одбор во „Централна кооперативна банка“ АД Софија
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работи	Податоците за примањата се од доверлив карактер и не може да бидат објавени
Државјанство	Бугарско
Датум на првично именување	20.6.2008 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на надзор	„ЧЕЗ Електро Бугарија“ АД СОФИЈА
Податоци за членување во други органи на управување	1. „Централна кооперативна банка“ АД СОФИЈА 2. „ЦКБ АСЕТС МЕНАЏМЕНТ“ ЕАД СОФИЈА 3. „БОРИКА – БАНКСЕРВИЗ“ АД
Податоци за членување во други органи	Член на Одборот за ревизија на Централна кооперативна банка АД Скопје
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	За учество на седница на Надзорниот одбор, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 500 евра во денарска противвредност. За учество на седница на Одборот за ревизија, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 400 евра во денарска противвредност.

Член на Надзорен одбор	Христо Георгиев Христов
Година на раѓање	1968
Пол	Машки
Професионален ангажман	Адвокатска канцеларија Христо Христов
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работи	Податоците за примањата се од доверлив карактер и не може да бидат објавени
Државјанство	Бугарско
Датум на првично именување	20.6.2008 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Податоци за членување во други органи	Член на Одборот за ревизија на Централна кооперативна банка АД Скопје За учество на седница на Надзорниот одбор, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 500 евра во денарска противвредност. За учество на седница на Одборот за ревизија, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 400 евра во денарска противвредност.
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	

Член на Надзорен одбор	Љубен Лилјанов Нанов
Година на раѓање	1971
Пол	Машки
Професионален ангажман	нема
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работи	Податоците за примањата се од доверлив карактер и не може да бидат објавени
Државјанство	Бугарско
Датум на првично именување	20.6.2008 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на надзор	1. „Шеќерни заводи ЕАД“, град Горна Ораховица
Податоци за членување во други органи на управување	Не членува во други органи на управување
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	За учество на седница на Надзорниот одбор, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 500 евра во денарска противвредност.

Член на Надзорен одбор	Киро Костов
Година на раѓање	1954
Пол	Машки
Професионален ангажман	„Центар за процена“ ДОО Скопје „Трговец поединец судски вештак Киро М. Костов ТП“
Податоци за материјалните надоместоци и други права од договори за работи	Освен примањата од Централна кооперативна банка АД Скопје, остварени се примања во нето-износ од 871.115,00 денари.
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	1.2.2010 година
Постоен мандат	3 години
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Податоци за членување во други органи на управување	„Делта консалтинг ДООЕЛ“
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	За учество на седница на Надзорниот одбор, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 500 евра во денарска противвредност.

Член на Одборот за ревизија	Соња Чулева
Година на раѓање	1952
Пол	Женски
Професионален ангажман	Овластен ревизор
Државјанство	Македонско
Датум на првично именување	15.5.2008 година
Постоен мандат	4 години
Податоци за членување во други органи на надзор	Не членува во други органи на надзор
Податоци за членување во други органи на управување	Управител и сопственик на ревизорска канцеларија „Ревизија Чулева“, Скопје
Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот	За учество на седница на Одборот за ревизија, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 400 евра во денарска противвредност.

Член на Одборот за ревизија	Власте Савевски
<i>Година на раѓање</i>	<i>1953</i>
<i>Пол</i>	<i>Машки</i>
<i>Професионален ангажман</i>	<i>Пензионер</i>
<i>Државјанство</i>	<i>Македонско</i>
<i>Датум на првично именување</i>	<i>15.5.2008</i>
<i>Постоеен мандат</i>	<i>4 години</i>
<i>Податоци за членување во други органи на надзор</i>	<i>нема</i>
<i>Податоци за членување во други органи на управување</i>	<i>Член на Управниот одбор на Силекс АД Кратово</i>
<i>Надоместок кој го добиваат членовите на Одборот</i>	<i>За учество на седница на Одборот за ревизија, во 2021 година се исплаќаше нето-надоместок од 400 евра во денарска противвредност.</i>

Согласно со член 384-а од Законот за трговските друштва, Управниот одбор на Централна кооперативна банка АД Скопје, ја дава следната

Централна кооперативна банка АД

Бр. 03-4547
27.04 2022 год.
СКОПЈЕ

ИЗЈАВА
за примена на кодекс за корпоративно управување

Ние, долупотпишаните членови на Управниот одбор на Централна кооперативна банка АД Скопје изјавуваме дека:

ЦКБ АД Скопје го применува Кодексот за корпоративно управување на Банката заведен со арх. бр. 0204-76/1, усвоен на седница на Надзорниот одбор на Банката, одржана на 19.4.2021 година и истиот е објавен на интернет-страницата на Банката.

ЦКБ АД Скопје во целост ги почитува и применува одредбите од Кодексот за корпоративно управување. Истиот е усогласен со законската и со подзаконската регулатива и претставува збир на принципи и правила за регулирање на заемните односи меѓу Управниот одбор, другите лица со посебни права и одговорности кои извршуваат раководна функција во Банката, Надзорниот одбор, акционерите на Банката и останатите заинтересирани лица.

Отстапувања од Кодексот за корпоративно управување на ЦКБ АД Скопје не постојат и правилата на Кодексот претставуваат обврска за сите органи и за вработените во Банката.

Претседател на Управен одбор,

Неделин Валчев

Член на Управен одбор,

Орце Трајковски

Член на Управен одбор,

Станимир Станчев